ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

JARO/PODZIM 2016 www.cechoaustralan.com

sem

V době australské zimy, která dokáže být zvláště na jihu Austrálie dost nepříjemná, překonává mnoho Čechoaustralanů velké dálky, aby se v červenci a v srpnu přesunuli do českého léta a vrátili se tak do země svého původu. Je třeba překlenout přibližně 15 až 16 000 kilometrů, které měříme spíš na nekonečné hodiny strávené v ocelové okřídlené trubici, kdy sledujeme za řevu motorů v tichém odevzdání, jak na mini obrazovce s letovou informací ustrnulo letadýlko někde nad indickým poloostrovem bez jakéhokoli dalšího výrazného posunu směrem sem či tam. V případě toho nejlepšího možného leteckého spojení se jedná minimálně o čtyřiadvacet hodin na cestě. Češi v Austrálii si vybrali k životu skutečně to nejvzdálenější místo, jaké bylo k mání, když se rozhodli opustit svou malou zemičku v srdci Evropy.

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

TURISTKOU

Barbara Semenov

Historka, jak jsem našla v Austrálii rodinného lékaře, je sice trochu bizarní, ale v souvislosti s tímto vyprávěním nebude asi od věci ji zmínit.

Bylo to už hodně dávno, tedy přesně koncem listopadu roku 1989, kdy jsem dostala od rodičů z Prahy balíček. Obsahoval láhev Becherovky a videokazety. Nalila jsem si oblíbený třináctý pramen z Karlových Varů a pustila úplně čerstvé záznamy z cinkání klíčů na Václavském náměstí. Nemohla jsem věřit svým očím, plakala jsem dojetím, smála se, radovala, zpívala s Martou Modlitbu, s Karly státní hymnu, s Havlem a s národem prožívala euforii z příslibu dosud nepředstavitelného. Byla jsem vzhůru téměř do rána, dokud jsem nedohrála minutu po minutě nejkrásnější kazety v životě. A nedopila tu Becherovku.

Druhý den jsem ke své největší potupě musela zavolat lékaře. „Cože to pila?" zeptal se přivolaný doktůrek. A s díky odmítnul ochutnat, když mu manžel nabídl zbytek na dně zelené placatky s označením 38% vol. Očekávala jsem kárnou lekci a pohrdání, ale byl mladý, přibližně stejného věku jako já, tak jen vytáhl z kufříku milosrdnou injekci a pomohl mi od neblahého účinku alkoholu. Becherovku jsem pak mnoho let nemohla ani cítit. Doktor Sawers si však získal mé sympatie a důvěru, a od té doby je již sedmadvacet let naším rodinným lékařem. Kdykoliv jej vidím, ptá se mne na Prahu a já ho každým rokem lákám barevnými pohlednicemi k její návštěvě. Mezitím zcestoval s rodinou celou Evropu a teprve letos došlo na mé pozvání ukázat mu milované město.

Samozřejmě, že jsem se ho zeptala, zda si pamatuje okolnosti našeho prvního setkání a samozřejmě, že si pamatoval. Ale teprve nyní pochopil, co pro mne tenkrát znamenalo poznání, že se budu moci zase vracet do svobodné Prahy – mého domova, který jsem měla jako emigrantka do té doby zapovězený. Okružka, na kterou beru své australské přátele, navštíví-li Prahu, je myslím natolik podmanivá, že v závěru ti světem protřelí cestovatelé pokaždé prohlásí, že Praha je nejkrásnější město na světě.

Praha

Stačí se sejít u Orloje, na Staroměstském náměstí vyjet na kávu na terasu U prince, pak Karlovkou na Smetanovo nábřeží pro pohlednicovou fotku z Novotného lávky, pozdravit Smetanovu Vltavu a zamířit po Karlově mostě na druhý břeh. Karlův most je plný turistů jako barcelonská Rambla, ale atmosféra a pohledy, které skýtá, jsou nesrovnatelné s ničím. Ještě než vstoupíme na Malé Straně do chrámu svatého Mikuláše, zajdeme do nenápadného dvora v Karmelitské ulici. Ani nevím, zda mám o tomhle tajemství psát. Vrtbovské zahrady jsou oázou klidu, bez hlučného davu turistů. Vyšplháte nahoru, aniž byste se ohlíželi. Návštěva tak nemá do poslední chvíle ponětí, jaký pohled se jí naskytne: Praha čarokrásná, Staré Město, Mikuláš a Hradčany jako na dlani a na dosah prstů. Právoplatně se naparuji. Sama jsem zcestovala dost, abych věděla, že toto se někde jen tak nevidí.

Pak další stoupání, kolem Petřína, v žáru slunce poledním, turisté v teniskách v závěsu, já v čele v podpatcích… Mne ale žene má droga – Praha. Na Strahovském nádvoří už čekají další výhledy, a Loreta zvonkohraje, že je čas na oběd v restauraci Bellavista – ano, je tam vista velmi bella, Hrad, Petřín, řeka a vůbec… Když se k tomu přidá kachna se zelím a knedlíkem, vepřové koleno a plznička, není už pochyb. Konečně jdeme dolů, přitom na Hrad. V bezprostřední blízkosti chrámu svatého Víta vydechnou úžasem nejen hosté, ale i já. Byla jsem tu nejspíš milionkrát a vždy mi to sebere dech. Pokračujeme dolů přes Svatováclavské vinice, pod pergolou Villy Richter už hrozí, že výhledy zlhostejní. Ale ne, baroko se usmívá do objektivů z jiných zorných úhlů…

Rodina rodinného doktora se do Prahy určitě ještě vrátí. Prý je krásnější než Paříž, Londýn, Budapešť, Petrohrad i Barcelona. „To ti říkají, aby ti udělali radost," tvrdila mi zase naopak moje rodina. Tak jsme si s manželem a dcerou zajeli na necelý týden do Barcelony. Je přece daleko slavnější a populárnější než Praha. Mně bylo celkem jasné, kdo z koho, ale překvapením bylo, že i Tara a Pavel vyhodnotili Prahu jako nesrovnatelně lepší a hezčí město. Přesto jsme si Barcelonu pěkně užili - prošli, projezdili, viděli, vychutnali, okusili – vše co se dalo.

Barcelona

Tentokrát sama v roli turistky jsem ocenila plusem Sangriu, středozemní bujnou floru, vlahý jižní vánek, starobylou gotickou část města, přístav a přímořskou kolonádu, urbanistické umění, Muzeum Pabla Picassa, olympijský stadion, Ramblu. Minus ode mne dostal Gaudí, davy turistů, paella (zkusila jsem jich během pěti dnů pět) a - Rambla. Prazvláštní ulice, kterou tepe a žije střed města, zejména v nočních hodinách. Lidé jsou tu jižansky zpomalení, mírně nedbalí, život se točí kolem siest a tapas. Celkově působí město špinavěji než Praha, je zde více žebráků a dojmu nepřidávají ani hordy afrických černochů, které zaplavily město a rozprostřely v ulicích svá prostěradla s imitovaným značkovým zbožím.

Pěkným zážitkem byla určitě jízda vzdušnou tramvají, ta byla zprovozněna již v roce 1931; podle mnohých cestovatelů je to nejzajímavější a také nejšílenější visutá lanovka, která funguje uprostřed evropského města. Je natažená v centru Barcelony jen na dvou vysokých věžích, takže většinu jízdy strávíte doslova zavěšeni nad propastí, sto metrů vysoko. Výhledy jsou odpovídající, ale rozhodně ani zdaleka tak krásné, jako když se svezete lanovkou na Petřín. A tak mne napadlo, že v dnešním světě, kdy je vše tak trochu obráceně, než bývalo, budu raději turistkou ve své vlastní zemi než v zemi cizí.

Nuže pryč od letních nájezdů turistů, ať v Praze či Barceloně. Uprostřed července láká česká příroda, toužíme utéct do lesů, luk a strání, a snad i do vzpomínek na dětství a mládí prožité kdysi dávno v krajinách českých prázdnin.

Jevany

Stačí vyjet pár kilometrů za Prahu a ocitáme se v ráji. V lesích obklopených rybníky, v národní přírodní rezervaci Voděradské bučiny na Jevanském potoce vlévajícím se ve Stříbrné Skalici do Sázavy. Nejsme první, kdo objevili půvab tohoto místa. Jevany byly odjakživa vyhledávaným letoviskem bohatých, slavných, vlivných. A jak šel čas, podepisoval se výrazně na jeho charakteru a podobě.

Booking.com nabízelo ubytování v hotelu Vila Olga. Když jsme dorazili do restaurované prvorepublikové vily, pocit starých grandiózních časů na sebe nenechal dlouho čekat. Majitelka nás přivítala slovy „počínejte si, jako by byla celá vila vaše". Genius loci byl dokonalý, připadala jsem si jako původní paní domu Olga. Její manžel, Jaroslav Hausmann nechal vilu postavit v roce 1908. Hausmann proslul jako přední český gynekolog a majitel sanatoria, byl vášnivým vlastencem a sportovcem - zakladatelem nejstaršího fotbalového klubu SK Slavia Praha. Jeho rodina byla velmi zcestovalá, znalá jazyků, a tvořila tehdejší smetánku, pro kterou zde vily včetně té pojmenované po manželce a dceři doktora Hausmanna, navrhoval Josef Fanta, slavný architekt secesní budovy Hlavního nádraží v Praze.

O pět let dříve než klasickou vilu Olgu postavil Fanta na břehu největšího rybníka kamennou vilu tyrolského stylu pro známou spisovatelku a novinářku Gabrielu Preissovou. Ta kouzlu místa zcela propadla a svými nadšenými články o Jevanech sem nalákala pražskou honoraci, která si zde začala stavět luxusní letní sídla. Pravá společenská exploze a čilý stavební ruch vypukly ale až v polovině 20. let, kdy se po pozemkové reformě rozparcelovaly bývalé lichtenštejnské lesy. Vyrůstaly první hotely - Novotný, Routa, Grandhotel Wagner, které jsou dnes už pouhou historií. Tak jako vdechla první republika Jevanům punc noblesy, poznamenalo je období poválečné totality úpadkem. Vilu Olgu koupili její současní majitelé ve zcela zubožením stavu – „domem rostly stromy a křoviny", vzpomínají pohostinní manželé, kterým se vkusnou a citlivou rekonstrukcí domu podařilo vzkřísit ducha doby, známého většině z nás už jen z filmů pro pamětníky.

Na druhé straně stále pečlivě udržovaná rozlehlá vila Preissové měla smutný osud. Jejím posledním majitelem byl hudební skladatel Karel Svoboda.

Generální konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

Za vysokou zdí vznikalo dílo srovnatelné v dnešní době s hudbou Smetanovou, leč odehrávala se tu zároveň jedna tragédie za druhou. Smrt nemocné manželky, smrt nemocné dcerky a nakonec hrůzná sebevražda samotného geniálního umělce. Krajem kolují fámy o prokletém domě…

Pak je tu ještě vila s něžným obrázkem Madony v průčelí. První zmínka, týkající se pozemku tohoto slavného domu v Jevanech, pochází z roku 1927, přesněji z 4. 7. 1927. Tehdy bylo vloženo právo vlastnictví do katastru nemovitostí pro Aloise a Marii Köpellovi. Alois Köpell byl továrníkem v Praze, majitelem kabelážní společnosti. Manželé ihned po zakoupení pozemku započali s výstavbou vily, jejíž dokončení se datuje po roce 1930. Svého sídla užívali až do roku 1947, kdy byli donuceni vilu opustit. Měli dvě děti – syn se oženil se sestrou mé matky, dcera emigrovala s manželem, dvěma syny a jejich kamarádem hned po okupaci v osmašedesátém do Austrálie, synové žijí dodnes v Melbourne, kamarád se později oženil s… - ale to už je jiná story.

V roce 1969 koupila chátrající dům rodina Gottových a částečně jej zrekonstruovala. Další modernizaci a úpravy zrealizoval Karel Gott v osmdesátých letech. V roce 1988 prodal legendární zpěvák vilu společnosti Narex, v roce 1996 ji však převzal zpět do svého vlastnictví a užíval ji až do roku 2005. Poté vilu definitivně prodal Janu Moťovskému, který zde vybudoval a otevřel muzeum Karla Gotta „Gottland“. Muzeum ukončilo činnost v roce 2008. Vila prochází v současné chvíli další rekonstrukcí a je na prodej za 40 milionů korun. Tak trochu jsme s ní spojeni, ale v Jevanech nám postačí na pravidelnou každoroční týdenní návštěvu vila Olga, která nám letos učarovala.

V týdnu stráveném v malebném ladovském kraji jsme byli také hosty milých přátel – věčně populární hudební skupiny Olympic, jejíž tradiční letní koncert ve Stříbrné Skalici se odehrál letos už po sedmnácté. V jeho návaznosti pořádá lídr skupiny, nestárnoucí Petr Janda každým rokem velkou párty na své zahradě na Propasti. Pokaždé vymyslí tematické zaměření, které si nikdo z pozvaných celebrit nedovolí porušit. Tentokrát to po Motýlech, Knírech, Šátcích a Kloboucích byly Kšandy, což přirozeně obnášelo hodně švandy. Návštěva u baskytaristy kapely Milana Brouma a jeho manželky Dany byla už jen třešničkou na dortu. Jejich dům uprostřed poetické krajiny středních Čech je totiž vždy nabit pozitivní energií, humorem a vřelou pohostinností.

Morava, Šumava,… až do Prčic

Na Moravu jsem jela vlakem za svojí velkou láskou, o které jsem napsala již mnoho, - za Javory. Jejich vystoupení je pro mne vždy stimulující a povznášející zážitek, za kterým stojí za to vyjet i do takových dálek, jako jsou Bílé Karpaty. Díky těmto výletům za Hanou a Petrem Ulrychovými, kteří rádi zpívají a hrají pro lidi na náměstích českých a moravských měst a venkova, jsem poznala už mnoho vzrušujících míst, kam by mne jinak asi ani nenapadlo zajet. Tak tomu bylo i v případě výletu do Uherského Brodu, jednoho z nejstarších královských měst v srdci moravského Slovácka, v chráněné krajinné oblasti Bílých Karpat. Nebudu však zmiňovat ani krásy tohoto koutu naší země, ani jeho historii, spjatou s Janem Amosem Komenským, který zde prožil své dětství. I když možná i tady by se dala najít jistá souvislost s tím, čeho jsem byla svědkem.

Nedělní ráno jsem pozorovala nezvyklá procesí místních do středu města. Staří, mladí, děti, všichni si to špacírovali naparáděni, jako by šli do divadla na slavnostní premiéru. Připojila jsem se a došla ke kostelu na náměstí. Kostel praskal ve švech, pod rozložitou lípou, která voněla do všech stran, stáli ti, kteří se nedostali dovnitř. Tlampač přenášel nedělní bohoslužbu do širokého okolí. Poté se rodiny nejrůznějších věkových i společenských kategorií vydaly z kostela na občerstvení do přívětivých zahrádek cukráren a kavárniček kolem. Vespolek se mezi sebou zdravili, usmívali se, radovali z letního dne. Byl to jakýsi zářný úkaz, který mi moje spolucestující vysvětlila jako normální pro demografii těchto končin.

Cestuji s ní od nepaměti, tedy od školních lavic, kdy jsme se staly životními kamarádkami. Dnes je rovněž úspěšnou novinářkou, šéfredaktorkou jednoho

z největších internetových zpravodajství. Trochu mne šokovala, když jsem ji přistihla, jak fotí veřejné záchodky velmi moderního uherskobrodského nádraží. „Co tu blázníš?“ Záchodky byly ale opravdu skvostné, nikdy a nikde na světě na nádraží jsem nic podobného neviděla. Mramorové stěny, designové dlaždičky, nablýskaná zrcadla, čistota jako v pětihvězdičkovém hotelu. „A od toho se to přece vše odvíjí“, řekla, míníc tím kulturnost země.

Nejen proto jsem dnes nejraději turistkou po Česku a po Austrálii. Dál mne kroky vedly do Luhačovic, kde jsem si pochutnala na zázračné Vincentce, která má být prý všelék. Pro mne je ale tím nejmocnějším lékem procházka kolem luhačovické přehrady, nebo ještě lépe – túry šumavskými lesy, kterých jsme si s manželem užili koncem českého léta v šumavském podhůří. Objevila jsem další nová místa - Vlachovo Březí a Kašperské hory, kde je tolik pěkných turistických stezek, že se tam určitě vrátím. A kdyby vás někdo někdy poslal do Prčic, i tam je krásně.

Hotel Vila Olga

Zrenovovaný rodinný **hotel Vila Olga v Jevanech** se nachází v přírodní rezervaci Voděradské bučiny. Hotel je obklopen kaskádou rybníků, rozlehlými lesy a nádhernou přírodou.

Vila nabízí ubytování v komfortních pokojích s výhledem do zahrady. Všechny pokoje jsou vybavené satelitní LCD TV, minibarem, psacím stolem, bezplatným Wi-Fi připojením a koupelnou se sprchovým koutem a toaletou. Ubytování zahrnuje v ceně snídani. K dispozici salónek a prostorná společenská místnost. Součástí hotelu je lesní zahrada, tenisový kurt, v okolí naleznete golf, bowling a upravené cyklostezky. V areálu hotelu můžete zdarma využít bezpečné parkoviště. Prostory hotelu a zahradu s party-stanem je možné využít pro firemní večírky, svatby a různé akce doprovázené cateringem.

Hotel Vila Olga

Rekreační 55
281166 Jevany
Czech Republic

+420 777322532
hotel@vilaolga.cz
www.vilaolga.cz

Honorární generální konzulát České republiky:
JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

VANDROVÁNÍ PO AUSTRÁLII

Vlastík Škvařil

Tasmánská zima není zrovna nejvlídnější, a tak se mnoho lidí, hlavně penzistů, kteří na to mají čas, vydává na sever za teplem. Bývá to totiž právě ta nejvhodnější doba na návštěvu tropických krajin. Lodní lístek máme zaplacený, auto připraveno a konečně v pondělí 23. května 2016 vyjíždíme.

Moře bylo dost rozbouřené, strávili jsme v kabině na posteli většinu plavby, teprve po půlnoci se to trochu uklidnilo a dostalo se nám pár hodin spánku. V šest ráno jsme zakotvili v Melbourne a v sedm už byli na cestě. Urazili jsme ten den téměř 700 km, abychom byli co nejblíže Sydney, kde jsme strávili tři dny. Třetí den večer jsme zajeli k SCG, Sydney Cricket Ground, který je domovem našeho fotbalového mužstva Sydney Swans (australský fotbal). Hráli jsme proti mužstvu, které je momentálně na prvním místě, vyhráli jsme, a tak jsme spokojeně pokračovali v další cestě.

Z Newcastle jsme zvolili jízdu vnitrozemím. Těšili jsme se na zastávku v Moree, kde jsou bazény s teplou vodou napájenou z artézské studny o hloubce 720 metrů. Samozřejmě nasycenou minerály. Bylo to příjemné osvěžení. Teplota vody 39 stupňů. Silnice celkem slušná, žádná dálnice, ale zato velice málo vozidel a tak po zhruba 2 000 kilometrech jsme dorazili k pobřeží v Townsville.

Jsme zase u moře, krásné a teplé počasí, teplá voda, ale na koupání ani pomyšlení. Jsme v ráji krokodýlů. Zrovna včera si na jedné paní jeden z nich pochutnal. Bylo to blízko Daintree, trochu dál na sever od nás, a čím dál na sever jich je více, a více agresivních. Nápisy kolem všech potoků, řek a pláží dokonce v několika jazycích varují lidi, aby nelezli do vody, zvláště večer, kdy jsou krokodýli nejaktivnější.

A přesto si dvě paničky večer v půl jedenácté vyšly na procházku a dostaly nápad se jít vykoupat. Jedna z nich to přežila, ta druhá, 46 let stará, která by měla mít dost rozumu, tam chuděra skončila. Musela to být hrozná smrt, její kamarádka se ji snažila vyrvat krokodýlovi z tlamy, ale kde by na takového pětimetrového krokodýla stačila. Byla zdrcená, když popisovala, jak kamarádka volala o pomoc a pak už jenom ticho. Jestli měly v sobě pár pohárků, to nevím, ale něco jim muselo zatemnit mozky, když udělaly takovou hloupost.

Jsme tady v tropech, ale ve správné roční době. A musím zase děkovat našemu andělu strážnému, že když se někde objeví mimořádně nevlídné počasí, tak je to buď za námi, nebo před námi. V severním Novém Jižním Walesu a středním Queenslandu těsně po tom, co jsme tam projeli, byly obrovské bouřky a vichřice, místy se očekávalo až 300 mm deště za 24 hodin. A my se tady opalujeme na sluníčku!

Musím se taky zmínit o krátké zastávce v městě Ingham. To by mohlo zajímat hlavně Čechoaustralany, o kterých předpokládám, že by měli znát písničku od Slima Dustyho „Pub with no beer“. Pokud ne, tak je to ostuda. Po velmi horkém dni si nějaký básník vyrazil do hospody na studené pivo a s hrůzou zjistil, že pivo není! Tak ho to naštvalo, že napsal baladu o hospodě bez piva a Slim Dusty ji zhudebnil. A ta původní hospoda, kde neměli pivo, je právě v Inghamu.

Potom jsme stavěli v malé osadě na pobřeží Lucinda. Je to místo, kde se nakládají lodě cukrem. Na to je tam rampa dlouhá skoro šest kilometrů až do dostatečné hloubky, kde mohou zakotvit obrovské nákladní lodě a naplnit své útroby, každá padesáti tisíci tunami cukru, který rozvážejí do celého světa.

Další důkaz našeho štěstí s počasím byl, když jsme zůstali přes noc v městečku Tully. Tady mají zajímavý monument. Je to „Zlatý gumák“ vysoký 7.9 metrů - památník na rok 1950, kdy tam za rok nejvíce napršelo, bylo to právě 7.9 metrů! Normální průměr tu bývá

kolem 4 metrů. Uvnitř gumáku jsou schůdky, po kterých se dá vystoupit nahoru, odkud je pěkný výhled na městečko a cukrovar. Celá tato krajina je plná cukrové třtiny a cukrovarů, ananasových a hlavně banánových plantáží. 90% veškeré produkce banánů v Austrálii je z oblasti kolem Innisfail a Babinda, kde kempujeme na krásném tábořišti, vybaveném i sprchami a toaletami, všechno v perfektním stavu a to je nám cestovatelům poskytnuto zadarmo.

Když jsem běžel na Cape York v roce 2006, tak několik dnů předtím tady řádil mimořádně silný cyklon. Zničil mnoho domů, vzal s sebou hodně střech a kompletně zničil všechny banánové plantáže. Byl to smutný pohled. Cena banánů vyletěla na 16 dolarů, a to bylo před deseti lety. Dnes stojí kilo kolem 2 dolarů.

Pár kilometrů od Babiny jsou hory porostlé tropickými dešťovými lesy. Kombinace cyklonů a monsunů učinila toto místo nejmokřejším v Austrálii. Průměrné srážky za rok činí 8 312 mm, pokud si to vůbec dovedeme představit. Příroda v dešťových lesích je tak rozmanitá, že v rozloze městského bloku se nachází kolem 150 druhů stromů a na každém stromě žijí stovky různých druhů hmyzu.

Šestého června dorážíme do Cairns. Hlavním cílem pro nás je podívat se na slavný Velký korálový útes – Great Barrier Reef. Určitě mnoho lidí o tom slyšelo. Nebudu se snažit popisovat tu nádheru, je o tom dost v médiích. Hlavně poslední dobou o tom, jak ten systém umírá a je to všechno naše vina. Na druhé straně jsou vědci, kteří analyzují fakta a docházejí k jiným závěrům. Bavil jsem se o tom s mnoha lidmi, kteří tady žijí a kteří sledují „zdraví“ těchto korálů. Ano, části korálů trpí, v určitých případech k tomu přispívá lidská činnost, ale lidé se chybami učí a sami chyby napravují, protože celá jejich budoucnost je závislá na dlouhodobém zdraví tohoto systému. Příroda si ale také dělá, co chce. „Bleaching“ menší části korálů je normální jev, o tom se hodně mluví a píše, ale když se začnou zotavovat, to už nikoho nezajímá. Podle nejnovějšího průzkumu vědců z „Australian Institute of Marine Science“ se korály po cyklonu v roce 2011 podstatně zotavily a pokrývají větší plochu než před 30 lety.

Výlet lodí na korály vzal celý den, bylo krásně, moře klidné, takže jsem kupodivu vůbec netrpěl mořskou nemocí. Zaplavali jsme si na dvou různých místech, „snorklovali“ a měli možnost vidět zblízka ty nádherné korály a nespočetné množství úžasně zbarvených ryb. Když se loď vydala na cestu zpátky do přístavu, tak měli pro nás ještě jedno vzrušení. Spustili za lodí velkou síť ze silných lan, a kdo měl zájem, měl možnost skočit do vody a snažit se udržet sítě co nejdéle, zatímco loď zvyšovala rychlost. Samozřejmě, že jsem se také přidal. Bylo to těžší, než jsem si představoval. Udržet se sítě by nebyl problém, ale držet hlavu nad vlnami způsobenými motorem lodě, nebylo vůbec lehké. Když jsem se nahltal dost mořské vody, tak jsem se raději pustil a nechal se vytáhnout na loďku, která jela za námi a sbírala „odpadlíky“. Kdyby to bylo pivo, možná bych se ještě trochu déle napájel, ale mořské vody jsem měl už dost.

Na příští den jsme naplánovali cestu do Kurandy, malého městečka v horách nedaleko Cairns. Po velkých silničních serpentinách jsme tak také už kdysi jeli, ale tentokrát to bylo něco úplně jiného. Nahoru jsme jeli vlakem, cesta trvala hodinu a půl. Vlak jel dost pomalu, velice prudké stoupání. Železnice byla postavena před nějakými sto dvaceti lety, v extrémním terénu, desítky mužů zahynuly při její stavbě. Dodnes je ta stavba považována za neuvěřitelný výkon. 15 tunelů, všechny prokopány jenom krumpáčem a lopatami, 37 mostů, některé vysoké desítky metrů. Lokomotiva se opravdu nadře při stoupání do 328 metrů.

V Kurandě je nespočetné množství turistických atrakcí a obchůdků. Nás zajímal hlavně útulek pro motýly, které tady pěstují a vypouštějí denně do sítěmi pokryté zahrady, kde volně poletují a zvědavě často sedají na návštěvníky. Je jich tam těch motýlů přes 2 000, největší sbírka v Austrálii. Překvapilo mě, když jsem se dověděl, že na světě existuje přes 20 000 druhů.

Další zastávka byla v Ptačím světě. Ptáci tam volně létají a měl jsem velkou radost, a Jožka také, když si na nás začali sedat. Před vstupem do areálu si Jožka musela sundat náušnice a náhrdelník, ti papoušci to prý s velkým

potěšením kradou. Jožku jeden papoušek zobákem zranil, musela si na to nechat dát náplast, já jsem také utrpěl pár škrábanců, ale to všechno stálo za ten požitek.

Na cestu zpět jsme si vybrali „Skyrail“, neboli lanovku, která se skládá asi ze 140 gondol, každá má kapacitu 6 pasažérů, my jsme měli jednu sami pro sebe. Délka lanovky je 7.5 kilometrů, cestou jsou dvě zastávky, kde se může vystoupit a pak nasednout na další po procházce dešťovými lesy. Je to opravdu zážitek - vznášet se nad korunami lesů, pak se otevře pohled na moře, a z velké výšky prudce klesáme, až jsme zase na pevné půdě.

Zajímavá byla rovněž zastávka v Innot Hot Springs. Prasklinami tu ve skalách protéká voda do hloubky 600 metrů, zahřátím se rozepne a vytéká horká na povrch. V polovině devatenáctého století sbírali tuto vodu do sudů a vozili ji do Townsville, kde se lahvovala a vyvážela do Evropy. Tam byla kvůli vysokému obsahu minerálů považována za medicínu na revma, ledviny a nevím co ještě. V tom místě, kde vytéká na povrch, je velice horká, ale o pár desítek metrů po proudu už je přijatelná natolik, že se do ní dá ponořit a relaxovat.

Silnice jsou poměrně dobré, jenom místy je jenom úzké dláždění uprostřed silnice, a když se potkají dvě vozidla, tak musí sjet polovinou vozidla na krajnice, které jsou dost široké. Provoz ale není moc veliký. Mezi osadami jsou celkem velké vzdálenosti, většinou to byla větší města, která narostla kolem dolů, ale když už byla většina bohatství vydolována, tak tam zůstalo jen pár lidí, ostatní se odsunuli jinam. Jedním z takových městeček je Mount Surprise (Hora překvapení). Stále se tam ještě nachází vzácné minerály a drahé kameny, ale není to tak lehké je nalézt. Zajímavé je vysvětlení, jak se tam vůbec dostaly. Prý před 190 000 lety vybuchla sopka a tyto vzácné drahokamy vyplivnula s lávou na povrch. Láva se za ty tisíce let rozpadla a drahokamy ležely na povrchu nebo blízko povrchu, kde je hledači bohatství, kteří přišli ve správnou dobu, našli a vysbírali.

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

Krajina se mění v typickou australskou buš, objevuje se velké množství hnízd termitů, kolem metru vysokých. Čím více na sever, tím jsou větší. Zajímavé je, jak je příroda chytrá a zorganizovaná. Existuje druh trávy, kterou žádné zvíře kromě termitů nedokáže strávit. Tak ji mají termiti sami pro sebe, ale zato se pak stávají sami potravou pro jiné živočichy. Příroda je borec, dokáže si poradit. Přesto jsou lidé, kteří si myslí, že jsou chytřejší, a že „poručí větru dešti kdy má pršet a kdy vát!“
Croydon je další malé městečko, kde jsme přespali a pak další městečko, až po 150 kilometrech, je Normanton. Poměrně velké na tyto místa, 1 500 obyvatel. Jeho hrdinkou byla nějaká Krystina Pawlowski, která s manželem lovila krokodýly a zastřelila v roce 1957 jednoho, který je dodnes uznávaný podle publikace Guiness Book of Records za největšího kdy ve světě uloveného. Podle fotek mohli změřit jeho velikost, váha podle odhadu byla kolem dvou tun. Mají tam ve městě repliku toho krokodýla v životní velikosti - opravdový obr. Od roku 1970 jsou krokodýli chráněni, ale chovají se na farmách pro kůži a maso. Dnes by Krystinu odsoudili, tenkrát byla hrdinka. Jiná doba, jiný mrav. Jak to napsal Karel Havlíček Borovský ve Křtu svatého Vladimíra: „Tak to chodí na tom světě, každou chvíli jinák, dneska ctí tě za svatého, zítra budeš sviňák“.
Část naší cesty vede po nedlážděných silnicích do Hells Gate, neboli „Pekelné brány“. Je to vlastně 171 000 hektarů farmy s hovězím dobytkem. A jak k tomu jménu přišla? Když jsme se přibližovali k Hells Gate, po dlouhé, jednotvárné savaně se najednou objevily pochmurné, ale nádherné skály na obou stranách - jakoby brána, a hned mi došlo, že to je asi ten důvod.
Příštích více než 300 kilometrů po nedlážděných cestách se ale stalo takovým menším peklem pro nás. Když jsme dorazili do cíle v Daly Waters a zaparkovali v karavan parku, dali jsme se do čištění. Všechno bylo plné prachu, postel pokrytá tím jemným červeným prachem, který se zdá, že pronikne i přes sklo. Všechna těsnění, která jsme přidali, na ten prach nestačí. Ale to je součást cestování po prašných silnicích australského vnitrozemí.
Kdo je na to moc háklivý, musí se držet asfaltovek.
I do Karamby se dá dojet přes Three Ways a Cloncurry po dlážděné cestě, ale přidá to pěkných pár kilometrů. Netrvalo více než dvě hodinky a čistota vozidla byla jakžtakž přijatelná, Jožka oprala to nejšpinavější oblečení a postelové povlečení a už vypadáme zase docela civilizovaně, jenom vnějšek auta prozradí, kde jsme byli. Umýt to není kde.
A pak už míříme na jih po Stuart Highway, dlouhé 3 200 kilometrů, která spojuje Darwin s Adelaide. Cestu po této dálnici popisovat nebudu. Je na ní hodně zajímavých míst, ale už jsem to podrobně popsal, když jsem vyrazil v den mých 70. narozenin na koloběžce z Darwinu do Adelaide.
Byli jsme moc rádi, že jsme se také konečně dostali do pohoří MacDonnell Ranges. Vzniklo před 800 miliony lety, když se matička země zbláznila a všechno zpřevracela vzhůru nohama. Z mořského dna se stalo pohoří, které prý bylo vysoké jako dnešní Himaláje. Díky usazeninám na mořském dně, které se pomalu vrstvily za miliony roků, je tam mnoho skal, útesů a roklin - hrají různými barvami, opravdu něco nádherného. A přitom celá tato oblast je blízko Alice Springs a až na kratší úseky tam jsou dlážděné silnice. Kempy, některé se záchody a dokonce i sprchami, jsou k dispozici za 5 až 10 dolarů na osobu, ale je hodně možností kempovat i bezplatně. Opravdový ráj na zemi.
A pak další místo, kde jsme ještě nebyli. Kings Canyon. Tady je to skutečný “Red Centre”, neboli “Rudý střed”! Všechna půda červená, spíše zrzavá, protože je to opravdu rezavé železo v půdě, které ji tak krásně barví. Kings Canyon je skvost. Obejít ho, znamená napřed vystoupit nahoru na okraj, protože silnice končí na dně kaňonu. Není to pro každého, i když jsou celou cestou schody z kamenů, stoupání je dost prudké a nekonečné. Ale ta nádhera, kterou tam člověk uvidí, se nedá vůbec popsat!

fota autor článku

TROCHA NOSTALGIE - snad neublíží a možná prospěje

Vladimír Cícha

Slovník cizích slov z roku 1981 uvádí, že *nostalgie* znamená *stesk po domově* či *tesknou touhu*. Laskavý čtenář mi snad promine, když ten pojem poněkud rozšířím, a to podle svých pocitů a vnímání.

Je možné, že pro někoho je tento pojem neznámý a nijak výrazně nevnímaný. Nevím, zda je to dobře či naopak, že k těmto jedincům se nepočítám. A čím mi přibývá let, tím více se mi zdá, že zmíněný *Slovník cizích slov* odbyl téma poněkud stručně, což se v následujícím povídání pokusím objasnit.

Pokud tedy jde o touhu po domově, může se dostavit u člověka, který svou rodnou zem opustil. Někdy silně, jindy méně. (Ale někdy možná vůbec.) Mně se ale ten zvláštní pocit dostavuje a myslím, že tomu tak bude i nadále. Od roku 1989 se v mojí domovině mnohé podstatné změnilo. Změna už trvá dvacet sedm let. A jak mohu soudit z nejedné zasvěcené informace, zdá se, že vystřídání totalitního systému svobodným, demokratickým a tržní hospodářství zavádějícím, mohlo se dít lépe, než se děje. Přiznám se ale, že na onu minulost, stejně jako na současnost vzpomínám v podstatě bez ovlivnění těmi událostmi. Vzpomínám na Čechy, na Prahu. Na výstavy, mosty, divadla, koncerty, jazzové bary v podzemních zcela unikátních prostorách působivé atmosféry, hostince s chutným jídlem a výtečným pivem. A na českou malebnou krajinu. Toho všeho si při každé návštěvě (po roce 1990) snažím dosyta užít.

Tu maně k takové nostalgii přidávají se další pocity, mnohé do této kategorie snad ani nepatřící. Ale paměť je dodává a já nejsem schopen odmítnout. Dostavují se dokonce i připomínky těch časů, kdy vláda jedné strany v mém domově mnohé, kromě větších zločinů a přehmatů, převrátila naruby… a přece i tehdy dělo se toho dost, na co vzpomínám doslova… *nostalgicky.* Na léta šedesátá, léta uvolňování poměrů, což se blahodárně projevilo v mnoha směrech včetně literatury, malířství a hudby.

Ve svém občasném povídání už jsem jednou nebo dvakrát vzpomenul knihu Stefana Zweiga, toho plodného a moudrého spisovatele (*Svět včerejška* je jenom jednou z jeho početných knih, kterou jsem přečetl dvakrát). I to je dle mého názoru hold nostalgii, připomínka dobrých časů minulých. K tomu nemohu dodat víc než doporučení přečtení této knihy.

Nedávno jsem zhlédnul přehlídku automobilů dřívějšího data výroby. Aerodynamika jaksi respektována nebyla, zato pestrost tvaru a osobitost té či oné značky! V jakémsi kontrastu s výrobky dnešními, jež podobají se v podstatě jeden druhému, bezmála jako vejce vejci. Ano, aerodynamiku tu výrobky minulých časů postrádaly. Ale nebylo důvodu nepostrádat. Po olejové krizi ani vidu ani slechu. A proč vlastně tak děsně za každou cenu a ekonomicky spěchat… ke hrobu? Zato měl jeden možnost pokochat se pohledem na různost tvarů karoserií. Samozřejmě, že automobil dnešní je výkonnější, spolehlivější ale: trh nabízí je v přebytku, trend velí těm, kdož mu naslouchají, kupovat nový vůz každý druhý, třetí rok… a podle toho to na světě vypadá. Pohled na vrakoviště vyřazených automobilů je dost hrůzný!

V místě našeho bydliště, stejně jako v celém Vancouveru dochází s požehnáním vlád různé úrovně k výstavbě, stejně jako bagrování residencí dosavadních a výstavbě domů ohromných (na toto téma možno psát dlouho, neboť z takové výstavby stal se v poslední době velmi závažný problém, to ale není záměrem tohoto povídání). Našinci nezbývá nic, než se s tím smířit neb zcela snadno přijde na to, že za dva tři roky, bude situace mnohem horší, ba sotva tolerance možná. Samozřejmě, že některé nové budovy jsou pěkné ba i oku příjemné. Stejně tak ale, když ten či onen architekt přijde s nějakým novým kouskem, ať je pěkný nebo pitomý, dostává se mu okamžitě následovníků. A co je naprosto nejhorší, s těmito střechami nad hlavou, díky nekontrolovanému přílivu hlavně čínského kapitálu, se nehorázně kšeftuje! Znají to již i ti vrabci na střeše, jen pan premiér Trudeau fakta popírá a nerespektuje. A pokud jde o ten pohled na architektonická dnešní díla, nic podobného v Praze či Paříži z let dvacátých minulého století spatřit nelze.

Když jsme se ocitli (dnes už mohu říct před dávnými lety) ve Vancouveru anebo při výletech v New Yorku nebo Los Angeles, obdivoval jsem výškovou modernost těch měst. Dneska jsem si ale už nejednou připomněl spisovatele Henry Millera, který psal O New Yorku s pocity stísněnosti z mohutnosti mrakodrapů.

Jak nezadržitelně plyne čas, přináší s sebou změny, které mnohdy jsou nutné a dochází k nim všude, snad kromě… na poklidném venkově! Pokud se navracíme na místa svého mládí, pak právě na venkově můžeme si to své mládí připomenout nejlépe, ta místa nacházíme téměř nepozměněná. Dostavuje se nostalgie bezmála dokonalá…! Dnes, bohužel, zdá se mi, rozmetá nostalgii na padrť politická správnost, fenomén, jehož definici lze se snad nejlépe dočíst na prvních stránkách knihy Benjamina Kurase *Evropa snů a skutečností.*

Tímto sdělením ale ještě nekončí moje laické pojednání o nostalgii. Neboť, alespoň jak se mně zdá, je příhodné vzpomenout na taneční čaje, návštěvy tančíren ba i pajzlů. A to hlavně připomínkou hudby, která tam tehdy zněla! Ponechávala možnost pohovořit při tanci s tanečnicí, oslnit vtipností (moje forte… ha, ha) či se i ztrapnit, ale konverzace byla součástí tance! To dneska v děsném hřmotu, mnohdy s hudbou málo společném, možné není!

Nostalgie! Nikoho nezabije, jak dávno už sdělil Jiří Suchý. Ale ani nepomůže, ač to si ovšem neodvážím

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

s naprostým přesvědčením tvrdit! Mnohdy patří nejen do časů většinou bezstarostného mládí. Má vlastně časem neomezené působení. A tak se to může týkat i těch smutných časů vládnoucí jedné strany v Čechách. Neboť navzdory té vládě, která budí u moudrého a věci znalého člověka nejen smutek a opovržení, ale i smích, těmi vzpomínkami prosvětluje i něco radostnějšího, v podstatě pocit, že náš zájem o to či ono byl v protikladu k požadavkům stranických hodnostářů. Bylo to vlastně takové malé dobrodružství.

Docela závěrem, byť poněkud mimo téma: myslím, že nejsem zatraceníhodný pošetilec, když nevlastním ani iPod ani iPhone, ač samozřejmě žasnu nad technickou stránkou věci. Stejně tak jsem si vědom toho, že taková věcička už nejednomu člověku zachránila buď život, nebo značnou nepříjemnost. Když se ale kupříkladu vezu trajektem přes úžinu do centrálního Vancouveru a kolem snad šedesát procent spolupasažérů kouká na miniaturní krabičku (místo na přírodu kolem, která dělá Vancouver slavným), a šmejdí po ní prstem, nemám nijakou chuť stát se jedním z nich. Masovost a stádnost nebyly nikdy moje gusto. Ostatně už i Seneca radil svému příteli Luciliovi, aby se obzvláště vyhýbal davu…

KDYBY

Vladimír Cícha

kdyby se jen každý padesátý
ba i stý člověk
zadíval denně na oblohu
hodinku hleděl do vesmíru
na hvězdy
na Mléčnou dráhu
kdyby se pokusil
představit si světelný rok
a zemi vnímal jako kouli
zavěšenou v prostoru
v útrobách žhavou jako pec martinská
kdyby se skutečně zamyslel
nad životem a smrtí
a hledal neúnavně proto
k tisícerým proč
a na pomoc si přibral vědy exaktní
medicínu i metafyziku
kdyby jen chvíli každý den
zamyslel se nad tím proč jsme tady
a proč má den dvacet čtyři hodiny
s malinkatou nepřesností
a kde se v koni bere tolik síly
jen z ovsa a sena
kdyby se skutečně zamyslel
nad mnoha samozřejmostmi života
pak nejpotřebnější z budov
musely by být
blázince…

KDYŽ

Vladimír Cícha

když jde skutečně do tuhého
když burza se hroutí
když po týdny prší
když šéf má kůži hroší
a z dívek stávají se hoši
když země kdesi se zatřese
a o domov tisíce připraví
když místo zdraví jsme churaví
když občan včas se nedoví
co vláda na něj chystá
když recese je téměř jistá
když žena zradí
když pojednou vám vadí
že nejste už mladí
a že ti mladí
vedou si jak starci
když lékař sdělí vlídně:
-přestaňte pít
chcete-li tu ještě chvíli být -
když zdá se vám
že tunel kterým jdete
je nekonečný
a že už není
pro co žít?

ne, to ještě konec není!
co třeba k záchraně udělat?

myslet na hezké slečny!

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

MEROPA

Josef Tomáš

Vidíš! – Vrátil jsem se.
Ale připadám si tu teď asi tak,
jako si musel připadat on, Sisyfos,
na druhý nebo třetí den
po svém návratu z podsvětí.

Co říkáš?… Že mezi zemřením
a odejitím pryč je veliký rozdíl? –
Ale já tu přece nemluvím
ani o smrti, ani o odchodu.
Řekl jsem – návrat!
– Nečekané vstání z mrtvých.
– Anebo navrácení se po mnoha letech
ze zapomnění do vědomí!

A potom – porovnej ještě tohle:
Kdo že ho to přivolal nazpět? – No, kdo? –
Jeho manželka. A jak to dokázala? –
No přece tím, že nepohřbila –
a to na jeho příkaz! –
jeho tělo. A proč jsem se mohl vrátit já,
bez toho, že bych ti cokoli nařizoval?…
Ty nevíš?!… No přece proto,
žes mě nepohřbila manželstvím!

Jen tak mě mohl osud přivést sem,
až na náměstí do města Roudnice,
kde jsem předtím ještě nikdy nebyl.
Je sobota. A každou chvíli už začne
na jedné z věží odbíjet poledne.
Potom, jak ozvěnou, se ozve další,
a za ní další a ještě další tak,
jak si každá dlouhým časem zvykla
mechanicky odměřovat
pouze svůj vlastní čas…

Na pár minut jsem tu sám, neboť ty – :
„Jenom si odskočím nakoupit
něco pro nás dva k jídlu;
rychle, než zavřou obchody,“
a jak se tak kolem sebe rozhlížím,
napadne mě, že tohleto náměstí
není vlastně žádným náměstím,
ale spíše zazděná skála –
nebo snad vydlážděná stráň?

A jen mně to poznání projde hlavou,
už je tu on: „I ty ses vrátil? Jak to, že i ty?!“
začne, aniž by se představil, na mně vyzvídat.
„To i tebe přivolala nazpátek
ta tvoje tím, že tě řádně nepochovala,
abys, jako já, mohl obelstít bohy
a vrátil se domů sem, kde všechno
je tak přenádherně hrbolaté?“

Když nic neříkám, pokračuje:
„Miluji toto město, a ze všeho nejvíc
tady tu vydlážděnou stráň. Vždyť pohleď,
jak se ze všech stran svažuje
prudkým spádem do jediného bodu!
Dokážu zde prostát celé hodiny.
Meropa mě za to vždy peskuje;
pro ni je to zbůhdarmé lenošení.
Ani špetku smyslu pro poezii nemá.
Jako právě teď: myslí jenom na jídlo a na vaření,
a tak pořád někde běhá a něco shání.
Až se někdy divím, proč vlastně… ale ona vaří
opravdu výborně; musíš k nám s tou svojí
přijít někdy na oběd nebo na večeři.
Ale nechme je napokoji a pojďme radši,
jak tomu říkám já, sklouznout se dolů,
aby ses na to podíval vlastníma očima.“

Pomalu spolu sestupujeme.
A opravdu – i mně to připadá
víc jako klouzání nežli jití. V jednu chvíli
se ho musím skoro až podržet,
abych snad nesjel stranou a neoctl se
na trati pod mostem nebo až za ní v řece.

Hodnou chvíli pak mlčky postojíme
a necháváme všechno
– kola, motocykly, traktory, auta –
se na nás valit… Pak pokračuje:
„Koukej, kolik toho je,
a každé jiné, a všechno bez přestání
sjíždí po té stráni dolů a poslušně
se řadí jedno za druhým, aby pak hladce,
jako do žlabu, to vklouzlo na železný most
a jako voda, kalnější a prudší
nežli bývá rozvodněné Labe,
se to za druhým břehem nakonec rozlilo
do všech koutů severovýchodních Čech.“

Ale to už se otáčí a ukazuje zpátky:
„Mnohem zajímavější však je
pozorovat to tamhle svrchu.
Pokaždé, když se mi začne zdát,
že už už utonu v tom hlomozu a hluku,

vyškrábu se zpátky až na horní konec
tohoto podivného náměstí a prožívám si tam
zvláštní, těžko popsatelné ulehčení: zdá se mi,
že jsem tady dole všechno do sebe nasbíral,
a když jsem to pak s námahou vynesl nahoru,
začne to ze mne kus za kusem vypadávat
a kutálet se, jedno přes druhé, nazpátek dolů."

Vyzve mě, abych tam vystoupal s ním
a sám se přesvědčil, že je to opravdu tak,
jak říká. Nezapomíná dodat: „Však i ta tvoje
chvíli počká; jestli se vůbec do té doby vrátí."

Kráčíme tedy – on vpředu lehce a já za ním
natolik udýchaně a těžce,
že se uprostřed svahu otočí a volá na mě:
„Jak to, že jdeš tak pomalu? Jsi přece
o spoustu let mladší, než jsem já!"
Neříkám na to nic. Vždyť jak mu mám vysvětlit,
že je to pouze jeho nevědomost,
co ho nechá s takovým nadšením utíkat
vzhůru svahem, ale že pro mě,
který si všechno o něm dopodrobna
a již několikrát znovu přečetl,
a tedy ví, co nás oba očekává,
to není ani trochu jednoduché
dostrkat balvan svého těla až nahoru.

Rozloučí se stejně náhle
jako přišel: „Tak se měj dobře,
já musím najít svou Meropu. Řekla,
že jenom skočí do krámu něco koupit,
ale to víš, jaké jsou všechny;
určitě se někde zapovídala."

To bylo tedy mé první vystoupání
tím strmým vydlážděným svahem.
A když ses nevracela, vyšel jsem si tam
ještě parkrát sám, abych si vyzkoušel,
jaké to asi pro něho i pro mě bude,
až bohové prohlédnou naše podvůdky
a nechají nás za trest, namísto našich těl,
na věky věků vláčet balvany našich provinění
do nevydlážděného svahu podsvětí…

Ale to už začaly hodiny na první věži odbíjet,
a ty ses odněkud zčista jasna objevila
a řekla: „Tak jsem to všechno stihla.
Pojďme se teď podívat tamhle nahoru,
jestli je otevřený zámek…"

Nebyl. Ale za otevřeným oknem
v něm někdo přehrával na trubce
– znovu a znovu –
jednu a tutéž stupnici.

Nelze, aby někdo konal zlo, aniž by zamýšlel dobro (sv. Tomáš Akvinský, 1225 – 1274)

Zdeněk Rich

Již někdy od poloviny devadesátých let minulého století se nad námi vznáší hrozivý přízrak změny světového ovzduší. Málokterý politik opomine zmínit toto téma a nejeden vědec nám hrozí, že vlivem oteplování atmosféry průměrná teplota ovzduší vzroste v roce 2050 o jeden a půl stupňů Celsia a jiný vědec zase ví, a to s naprostou jistotou, že hladina oceánů bude v roce 2100 vyšší o devět a půl centimetru, než je tomu dnes. A tak, zabývajíce se problémem globálního oteplování, snadno přehlédneme to, že se k nám nemalými kroky blíží problém mnohem nebezpečnější, navzdory tomu, že je lépe předvídatelný. Je to téma, o kterém se ve slušné, politicky korektní společnosti nehovoří - prudký populační vzrůst, zejména na africkém kontinentu. Jen málokterý politik si dovolí dotknout se tohoto ožehavého problému, protože se týká právě tzv. rozvojových zemí na africkém kontinentu a jakákoli negativní zmínka, i když případně dobře míněná, by byla označena za rasistickou, postrádající politické korektnosti a tudíž je toto téma většinou tabu. Vzhledem k tomu, že se naštěstí necítím spoután již zmíněnou politickou korektností, a s rizikem, že budu označen za nemravného rasistu, pokusím se nastínit, jak to vidím já. Afrika před příchodem zlého bílého muže byla pečlivě řízená pevnou a mnohdy i značně krutou rukou Matky Přírody. Když se příliš rozrostla stáda zeber, přibylo lvů, a když nebylo dost antilop a pakoňů, ubylo leopardů. I v chýších domorodců dohlížela přísně na to, aby jejich obyvatel nebylo více, než jich může příroda uživit. Když moudrá Matička viděla, že z mnoha důvodů mnohá dítka opustí tento svět dříve, než dosáhnou věku pěti let, tak obdařila ženy darem zdatné porodnosti, aby byl úbytek vyrovnán. I muži se vynasnažili udržovat rovnováhu přírody a tak mnohdy zanechali výrobu další generace a vydali se k sousedům trochu si zaválčit, čímž se mnohdy pár statečných bojovníků odebralo do věčných lovišť.
V druhé polovině devatenáctého století se však zachtělo řadě evropských zemí, jako byla Velká Británie, Portugalsko, Francie a v menší míře Německo a Itálie, uždíbnout si kousek Afriky a byl této idylce konec. Zdá se, že důvody pro kolonizaci byly jak ekonomického a politického rázu, stejně jako to byly motivy náboženské (takzvaná tři "C" Commerce – Civilisation – Christianity). A tak byl africký kontinent v té době rozdělen na kousíčky nestejné velikosti, na které si dělal nárok ten či onen evropský stát. I když účelem kolonizace nebyla v žádném případě snaha zlepšit život původního obyvatelstva, přece jen přinesli Evropané do Afriky jistý pokrok. V patách prvních kolonizátorů začali do tohoto kontinentu putovat první "pachatelé dobra", misionáři, lékaři a jiní vědci, kterým leželo na srdci blaho místních obyvatel. Snad nejproslulejší z nich byl nositel Nobelovy ceny, pastor a lékař, jakož i znalec díla J. S. Bacha a varhaník,

Albert Schweitzer, který založil ve Francouzské rovníkové Africe nemocnici v Lambaréné, kde pilně léčil neduhy místního obyvatelstva, patrně k nevelké radosti místních šamanů. Nelze neobdivovat ty, kteří odešli ze svých pohodlných domovů v různých evropských městech, aby pomáhali lidem na vzdáleném kontinentu, navzdory nejen nepohodlí, ale i nebezpečí, které jejich činnost provázelo. Díky moderní vědě, léčebným metodám a medicíně, které nahradily zaříkávání šamanů, se podařilo markantně snížit kojeneckou úmrtnost a prodloužit průměrný věk místních obyvatel. To by jistě bylo v naprostém pořádku, kdyby však…

Jak víme, Matička Příroda je moudrá, i když dovede být někdy značně krutá, a dokázala po mnohá tisíciletí řídit život na zemi i na kontinentu zvaném Afrika bez velkých výkyvů a problémů. Vyskytnou-li se však problémy náhlé a nečekané, nestačí na ně reagovat bezprostředně, což neznamená, že to někdy v budoucnu nenapraví. I stalo se, že byla hrubě porušena pečlivě vyvažovaná rovnováha přírody, nemluvňat na africkém kontinentě začalo valem přibývat, ale ženám neubylo na chuti ani na schopnosti přivádět na svět další a další človíčky.

Podívejme se na některé statistické údaje (i když, jak známo, je statistika přesný součet nepřesných čísel). V roce 1800 žilo v Africe 107 milionů lidí. O padesát let později to číslo vzrostlo na 111 milionů a na přelomu století, v roce 1900 vzrostlo na 133 milionů. Když jsem dokončil povinnou školní docházku, v roce 1950, bylo na africkém kontinentu již téměř 230 milionů obyvatel. (V Evropě bylo ve stejném roce 534 milionů duší.) A dnes, v roce 2016 v porovnání s Evropou?

	Počet obyvatel	Porodnost	Průměrný věk
Afrika	1,216,129,815	4,71 dětí/na ženu	19 let
Evropa	738,849,002	1,6 dětí/na ženu	42 let

Snad se ještě podívejme blíže na nejlidnatější africkou zemi Nigerii. Ta měla v tom roce 1950 necelých 38 milionů obyvatel. V roce 2015 vzrostl počet obyvatel téměř na pětinásobek, na 186 milionů. Z tohoto počtu je 44% ve věku do 14 let, 53.3% ve věku mezi 15 a 65 lety a vyššího věku se dožívá 2.7%. Počet obyvatel se v této zemi každých 24 roků zdvojnásobí. V této olympijské disciplíně není Nigerie zdaleka na prvním místě, na kterém je Jižní Súdán, jehož počet obyvatel se zdvojnásobí za každých 12 let a stříbrnou medaili dostává Eritrea, kde to vezme roků třináct.

Jak jsem již předeslal, statistické údaje nemusí být vždy nejpřesnější, ale zejména ty z let předcházejících můžeme brát v úvahu. Statistici se ovšem pokoušejí na základě získaných historických údajů předpovídat stav populace v letech příštích. Podívejme se na to, kam směřuje graf vytvořený právě pomocí předcházejících zkušeností – rok 2099.

Světová populace	11.20 miliardy
Afrika	4.35 miliardy
Evropa	0.74 miliardy

Jak je na první pohled jasné, tato čísla nejsou v žádném případě realistická, i když první z údajů světové populace je případně možný. Ovšem Afrika, která v současné době vyžaduje masivní pomoc, aby uživila něco přes miliardu hladových krků, nemůže nikdy uživit čtyřnásobek obyvatel. Jsou to však dva další údaje – Evropa / Afrika, které vzbuzují nanejvýše oprávněnou obavu. Jak známo z fyziky, je-li někde vakuum, bývá dříve nebo později vyplněno.

Závěrem ještě jednu malou ilustraci.

Jak víme, během minulého roku přivítala milá Andělka Merkelová jeden milionek tzv. uprchlíků, z nichž značná část sestávala ze ztepilých mládenců, postrádajících doklady, zato zpravidla obdařených „chytrými“ mobily, a je tak štědrá, že by se ráda o ně podělila se sousedy. Při porodnosti v zemích Afriky, kde je porodnost v průměru 40 nově narozených na 1000 obyvatel, stačí jeden týden k tomu, aby byl ten milion nahrazen.

CZECH LANGUAGE CLUB

Czech Language Club je nová jazyková škola se sídlem v Londýně a Praze. Nabízí individuální nebo Skype lekce, ale také jazykové workshopy pro všechny, kteří se chtějí učit česky v kreativním prostředí londýnských muzeí a galerií, nebo při procházkách Prahou. Jejich výukové materiály lze otestovat na internetových stránkách http://www.czechlanguageclub.co.uk/

RASISTKA?

Glosa Jany Reichové

Při čtení zajímavých a výborných článků v posledním vydání časopisu Čechoaustralan nebylo možné přehlédnout článek Luďka Ťopky. Já jsem ho rozhodně neminula a po přečtení ve mně vyvolal vlastní vzpomínku na nedávnou epizodu ve zdejším nákupním středisku.

Bohužel jsme si již museli zvyknout na muslimské ženy v těch jejich utažených šátcích, zatím jich není příliš, ale to co se přihodilo ten den, o kterém chci napsat, jsme ještě neviděli. Právě když jsme se s manželem blížili s nákupem ve vozíku, o který se nezbytně musím opírat, k rohu další nákupní ulice, objevila se proti nám muslimská rodina. Pravděpodobný otec vezl v kočárku malé dítě a vedle něj pochodovala velmi tělnatá a vysoká žena, která byla celá zahalená v černé burce, a mřížkou snad mohly být vidět jen její oči. Myslela jsem, že uslyším křičet nějaké vylekané děti, ale ani já jsem bohužel neměla čas něco udělat. Ptáte se co? Kdybych byla měla čas, byla bych strašně vyděšeně zakřičela a nahnula se přes nákupní vozík, jakoby v náhlém šoku. Ano, byla bych to udělala, protože jak se říká, čeho je moc, toho je příliš, ale míjeli jsme se právě na rohu, bylo na to již pozdě. Vyprávěla jsem to potom synovi a ten mě překvapil, když řekl, že právě takovou rodinu potkal v jiném nákupním centru asi necelou hodinu autem od nás.

Jsem potomek Jana Sladkého Koziny, ale nechodím v chodském kroji s naškrobenými bílými rukávci „ha ty svatyj Vavřinečku!“. Ne, žiji v Austrálii, zde jsem doma, tak jako celá naše i synova rodina. Ne dlouho před tím, než jsem odcházela do invalidní penze z knihovny univerzity státu New South Wales, jsem měla vlastně jednu z prvních možností poznat něco o islámském náboženství. Mezi studenty, které jsem měla na starosti, tedy mezi těmi, kteří studovali na univerzitě a pracovali na částečný úvazek v knihovně, byli dva studenti z Iránu. Jeden byl svobodný a druhý, již ženatý byl zde v Austrálii i s manželkou a děckem.

Do práce přicházeli vždy včas, a neměla bych bývala důvod si na ně stěžovat, kdyby ten ženatý stále neměl poznámky ke knihám, které se týkaly změn režimu v Iránu. Dokonce mě nabádal, že bych měla upozornit vedení knihovny, aby knihy, které s novým režimem nesouhlasily, byly z polic knihovny odebrány. Jednou, když končili práci a přišli se podepsat k mému stolu, nedalo mi to a začala jsem vlastně úmyslně provokovat.

Začala jsem s tím, že přece íránské ženy jsou velmi hezké a navíc jistě mají krásné vlasy, a zda jim tedy nevadí, že je musí zahalovat. Ten ženatý se téměř rozčílil, že jim to samozřejmě nevadí, ba naopak, nezahalené by v žádném případě nechodily. No ukončili jsme to, podepsali se a odešli. U hlavních dveří se ten svobodný otočil a přiběhl zpět. Předstíral, že si na mém stole zapomněl propisku. Když doběhl až ke mně, jenom rychle skoro zašeptal – Ano, vadí jim to, moc jim to vadí – a honem běžel zpět ke dveřím. Tak takhle se jeden muslim druhého musí bát.

Takže jsem rasistka? Ne, ani trochu.

Většina studentů, kteří v knihovně, zejména v mém oddělení pracovali, byla z Asie. Ze Singapuru, Hongkongu, Malajska, Bornea a na nikoho jiného nebylo takové spolehnutí jako na ně. Opravdu jsme se spřátelili, velmi často chodívali k nám, vařila jsem jim česká jídla a nejraději měli dršťkovou polévku. Krátce si sousedé na Maroubře mysleli, že jsme si snad zařídili „boarding house“ (internát). Co bylo velice zajímavé, že tito mladí lidé, kteří měli značně bohaté rodiče, od nich dostávali jen to nejdůležitější a chtěli-li více, museli si na to vydělat. Mnohdy ještě večer pracovali v čínských restauracích. Jednou k těm studentům přibyla jedna další dívka z Hongkongu, ona ještě dodělávala gymnázium, ale přivedla ji její kamarádka, která v knihovně již pracovala.

Právě tahle nejmladší z nich mě snad upoutala nejvíc. Bylo jasné, že jí chybí maminka. Dodnes jí říkám, že je moje adoptovaná dcera, ale ještě raději jí říkám, že je moje čínská princezna. Našly jsme k sobě velmi silný vztah. Když se později po dostudování provdala do čínské rodiny, která žije v Austrálii již čtvrtou generaci, zjistili jsme, že její manžel mluví už jen anglicky. Prožila si své, když dlouho čekala, zda bude maminkou a dvakrát těhotenství ztratila. Nakonec se narodil chlapeček, který je stejně starý jako náš nejstarší pravnuk Zachariáš. Jsou velcí kamarádi a já jsem pro malého Joshuu „teta“ Jana.

Z knihovny jsem odcházela v roce 1993 a s většinou z těch studentů jsem stále ve spojení. Jeden z nich žije v Torontu a naposled jsme se viděli v roce 1990 v Praze. Ještě se nestalo, aby mi neposlal kartu k narozeninám a vždy s dlouhým dopisem.

Tak prosím, posuďte sami, jsem rasistka?

Eduard Zlatý - Já nic, já muzikant…

Zuzana Vasitch

S významnými událostmi si připomínáme a vzpomínáme také na významné osobnosti a přátele, kteří k těmto oslavám neodlučitelně patří. Jedním z nich je výjimečná osobnost české komunity v Melbourne Eda Zlatý, který každý rok hrdě s houslemi pod bradou hrál a zpíval českou a australskou hymnu na oslavách 28. října. Letos poprvé zde bude chybět. Státní hymnu Eda hrál a zpíval také před šesti sty krajany při oficiální návštěvě prezidenta Václava Havla v dubnu 1994 v North Melbourne Town Hall. Nemohl ho zastavit ani srdeční bypass, který podstoupil pouze tři týdny před touto událostí. Eda odešel na věčný odpočinek 16. března 2016 ve věku 91 let. Se slovy „Kde domov můj“ si pokládám otázku, jestli člověk může mít více domovů. Novým domovem pro Edu a jeho rodinu se stala nepochybně Austrálie, země svobody a nekonečných možností, ale přestože v Československu strávil jen své mládí, srdcem byl na prvním místě vždy Čechem.

O svých začátcích v Austrálii říká: „Já jsem byl muzikant, já byl all right“. Ale byl mnohem více než jen muzikant a stejně jako pro ostatní nebyly ani pro něj začátky v emigraci lehké. Středobodem jeho života byla milovaná manželka, dvě dcery, tři vnučky a manželčina početná rodina, s níž do Austrálie přišel, hudba a život mezi krajany. Edovým nejsilnějším darem bylo navodit, pozvednout a udržet výbornou náladu.

Žil k poctě svému jménu – zlaté české ručičky, zlato v hrdle a zlaté srdce. Dobré jméno všem Čechům dělal v Africe, Velké Británii, Francii, Německu, Itálii a v Austrálii. Ať už šlo o jeho vlastní živnost – osobní a nákladní autodopravu, práci v rodinném pekařství či jako obchodního zástupce, službu v armádě, manažerování úspěšných restaurací nebo povolání muzikanta a kapelníka, vše vykonával s precizností, hrdostí a k nejvyšší spokojenosti všech. Neoddělitelnou součástí Edova života a osobnosti byly milované housle. Housle mu pomohly v armádě, jeho rodině v táborech pro uprchlíky, na lodi i v Austrálii. Již během cesty lodí do Austrálie krátil pasažérům a posádce dlouhých pět týdnů svým muzicírováním. Uměl hrát na trubku, saxofon, klarinet, piano, varhany, bubny, příčnou flétnu, harmoniku, pozoun a tubu. Při vstupu do Austrálie na celní prohlídce v Port Melbourne mu jen těžko věřili, že všechny hudební nástroje, které si s sebou veze, jsou pro jeho vlastní potřebu. Když jim však na každý z nich předvedl trochu ze svého umu, nezbývalo jim než uznat, že k australským břehům právě dorazil mistr muzikant. Nástrojů vlastnil tolik, že mohl kdekoliv vytvořit celý orchestr.

Eda se narodil 29. ledna 1925 v Teplicích - Šanově v česko-německém pohraničí. Jeho otec brzy zemřel, a jej proto vychovávali prarodiče, kteří mu také ve třech letech darovali první housle. Pocházel z rodiny muzikantů a výborný hudební sluch a dětství a mládí v bilingvním prostředí (čeština – němčina) mu později pomohly naučit se perfektně anglicky.

S nástupem druhé světové války byl povolán na nucené práce pro Německou říši. Eda však uprchl do Afriky, trochu oklikou se přidal k Československé samostatné brigádě ve Skotsku. Zde se naučil anglicky a francouzsky. Bojoval jako tankista a převážel munici v nákladních vozech. Za svou odvahu a pomoc armádě dostal tři vojenské pamětní medaile – za zásluhy ve Velké Británii a ve Francii a velitelský dík za vzornou službu svobodníka v Československé armádě. Francouzská medaile za účast v bojích o osvobození Dunderque byla Edovi předána až po 32 letech, kdy se francouzské vládě konečně podařilo Edu, žijícího v Austrálii, vypátrat.

Do května 1946 byl příslušníkem Československé armády a vojenskou službu vykonával také v Petrovicích na Šumavě, kde se seznámil se svou manželkou Věrou, za svobodna Sudovou. Rodiče Věry, Marie a Jaroslav Sudovi, vlastnili pekařství proslulé po celém okolí a jako jedna z mála rodin také osobní automobil. Věra dodnes vzpomíná, jak její rodiče sympatického Edu poprvé pozvali domů na večeři. Eda v průběhu večera zasedl za křídlo a začal hrát, čímž tehdy šestnáctileté Věře naprosto učaroval. Vzali se brzy poté v Petrovicích 27. dubna 1947 a letos by oslavili šťastných 69 let společného manželství.

Po ukončení vojenské služby se Eda přestěhoval do Horšovského Týna, kde začal své podnikání – osobní a nákladní autodopravu. Vlastnil nákladní vůz Tatra 27 a osobní vůz Škoda. Politická situace v Československu a březen roku 1949 s sebou ale přinesly špatné zprávy. Nejprve 16. března výměr o odebrání autodopravy do národní správy (důvodem bylo údajné odmítnutí jízdy pro veřejné zájmy) a o deset dní později výměr o vystěhování z domu Zlatých do náhradního bytu o dvou místnostech. V poválečných letech byl Eda navíc zapojen do ilegální činnosti, pomáhal emigrantům při přechodu hranic, což pro něj a rodinu nyní znamenalo velké nebezpečí. Následně ještě přišlo povolání k nástupu do práce v solných dolech.

19. května 1949 se proto Eda s celou rodinou Sudových vydali přes hranice do Bavorska. Byl to velmi dobře naplánovaný a důmyslný útěk – jeden z největších hromadných útěků přes hranice vůbec, o kterém vysílala rádia po celé Evropě. Dvacet dospělých a dětí, kteří uprchli riskujíce vše v naději na lepší život, strávilo následně víc než rok v německých uprchlických táborech Augsburg a Ludwigsburg. Mezi věcmi, s nimiž z Československa odjeli naloženi na dvou nákladních a jednom osobním voze, nemohly samozřejmě chybět ani Edovy nástroje. Rodinu pak živil hraním po hotelích, svatbách a na americkém konzulátu v Bavorsku.

Bylo mu 25 let, psal se rok 1950, když se Zlatí a Sudovi – plni očekávání, nadějí na lepší život i obav z neznáma, rozhodli pro život v Austrálii. Jejich loď Protea odplouvala z italské Neapole do Melbourne. Početná rodina byla nucena se rozdělit a část plula lodí mířící do západní Austrálie. „Melbournská“ posádka strávila první rok v táboře pro uprchlíky Bonegilla blízko Albury asi 300 km od Melbourne směrem do Canberry. Ministerstvo pro imigraci přišlo s myšlenkou založit orchestr z nových přistěhovalců, jehož členem se stal také Eda. Ten na jednom z canberrských koncertů využil příležitosti a seznámil se s ministrem, který mu pomohl spojit všechny členy rodiny a sestěhovat se do Melbourne. V Melbourne pak musel Eda odpracovat rok v cukrovaru v Yarraville, ale aby jeho jemné muzikantské ruce při práci v cukrovaru moc netrpěly, dostával prý jen tu nejlehčí možnou práci. V letech 1953–1958 pomáhal v rodinné pekárně ve Williamstown, kde se naučil péct chleba a zákusky, po nocích hrával, například v Pier Hotelu Frankston, a brzy ráno rozvážel zboží. Jak sám říkal: „Dělali jsme tři joby současně. Když jsem přišel domů, převlékl jsem se a šel zase hrát.“ Hraní ale za práci nikdy nepovažoval, hrál s potěšením, radostí a láskou.

V době, kdy žili ve Williamstown, se rodina znovu shledala s panem farářem Peksou, další významnou postavou českého exilu do Austrálie, který pocházel ze sousední vesnice, z Bolešína. Tehdy začaly vznikat první plány na nový český „domov“ v Melbourne. Hlavní myšlenkou bylo vybudovat společné místo, kde by se mohli scházet Češi a Slováci jakéhokoli vyznání. Farář Peksa zakoupil velký pozemek v Belgrave (35 km na východ od centra města), na kterém stála pouze dřevěná chatka o dvou místnostech a kuchyni. Následující čtyři roky se o sobotách pozemek i budova zvelebovaly a v srpnu 1959 se již na farmě Šumava, později letovisko Šumava, konala první zábava. Zúčastnilo se jí více než 300 hostů, kterým hrál k tanci a poslechu tehdy poprvé a pak pravidelně pokaždé, včetně oslav 50. výročí v roce 2009, Eda se svým orchestrem. Byl jedním z iniciátorů zakoupení pozemku Šumava/Peksa Park, který jim připomínal Šumavu v Čechách, a spolu s paní Alenou Semeckou se od počátku aktivně podílel na jeho vedení. Farář Peksa, který byl tolik respektovaný, Edovi jako jedinému krajanovi nabídl tykání.

Druhá dcera Anna přišla na svět v roce 1961. Tehdy už Eda pracoval jako obchodní zástupce a současně hrál v hotelu Australia na Collins Street, kde byl kapelníkem v luxusní „Gold Room“. Kapelníka s přiléhavějším jménem by zde hledali jen těžko. Českou kulturu, kuchyni a hudbu manželé Zlatí šířili od roku 1969 také ve svých dvou restauracích. V jejich proslulé Rheinland Restaurant v samotném centru Melbourne v Drewery Lane, kterou Eda úspěšně řídil 15 let, okouzloval hosty svým tenorem a hudbou. Manželka Věra šéfovala v kuchyni a dcera Věra s úsměvem obsluhovala hosty. Edův smysl pro podnikání a jeho multilingvální schopnosti jim umožnili otevřít restauraci také německé a rakouské klientele. Následovalo deset let v restauraci Gipsy Baron v Richmondu, kam na české knedlíky rádi zašli nejen místní, ale také všichni čeští tenisté, kteří sem přiletěli na utkání Australian Open v nedaleké Rod Laver Areně.

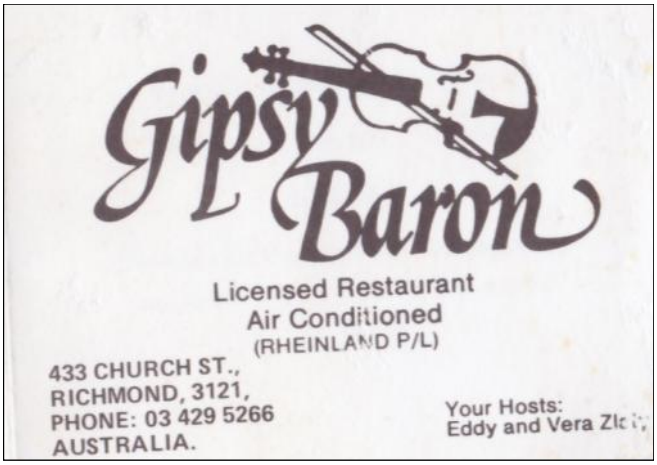

Aby manželé Zlatí příliš neodpočívali ani v důchodu, začali od roku 1994 pravidelně každé úterý vařit pro krajany v Národním domě Sokol Melbourne. Navázali tak na tradici úterních setkávání krajanů v restauraci Gipsy Baron. Edovou doménou byly houskové

knedlíky a jablečný štrúdl. Vzpomínám si, jak se mi chlubil svým novým strojkem na loupání jablek: „hotový Rolls-Royce“, říkal. Nikdy přátelům neodmítnul ani hru v kulečník. Až do svých 89 let hrál Eda každou sobotu a neděli v německé restauraci Cuckoo v Dandenongs. Málo krajanských svateb se obešlo bez hudby Edy Zlatého a na pohřbech vždy zahrál *Už mně koně vyvádějí* na rozloučenou.

Do České republiky se Eda se svou manželkou a dcerou Věrou vydali po téměř půl století života v Austrálii - v roce 1997. Strávili v Čechách tři měsíce, jeli se podívat na Šumavu, kde si ještě všichni na rodinu Sudových pamatovali. Eda navštívil rodné Teplice, které ho však zklamaly moderní zástavbou a neudržovanými, zašedlými panelovými domy. Přál si uchovat krásné vzpomínky na úhledné lázeňské město Šanov, jak ho znal ze svého mládí. Druhou cestu do Evropy Eda absolvoval se svou dcerou a nejstarší vnučkou v roce 2004, vzal je kromě Čech také na místa, kde ve Francii za 2. světové války bojoval.

Eda Zlatý byl talentovaný člověk a nezištně se o svůj talent celých 91 let dělil. Byl váženým krajanem naší české komunity v Melbourne, obohatil život nejednoho z nás. Nechť je jeho motto z doby, kdy odplouvali do Austrálie, také mottem pro další generace: „zpět to nejde, tak dopředu“.

PŮJČOVNA AUT PRAHA

se nachází v samém centru Prahy s výbornou dostupností veškeré městské hromadné dopravy. Naše otevírací doba je také velice příznivá, každý den od 7 hodin do 21 hodin, včetně svátků a víkendů.

Nabídka

Náš vozový park se skládá z různých modelů vozů Škoda, které uspokojí veškeré vaše požadavky, jedná se o vozy Škoda Yeti, Škoda Octavia II kombi TDI 1,9 nebo 2,0, Škoda Rapid, Škoda Citigo, Škoda Fabia II, Škoda Fabia II kombi.

Výhody autopůjčovny

Náš ceník je jednoduchý, k cenám se již nic nepřipočítává, zahrnují DPH, což v cenících ostatních autopůjčoven není zvykem. Pokud máte nějaké speciální přání, např. přistavení vozu, převzetí vozu mimo pracovní dobu, flexibilní prodloužení doby pronájmu nebo úplně jiné přání, rádi vám vyjdeme vstříc, naším cílem je spokojený zákazník a uděláme pro to vše, co je v našich silách.

www.automoc.eu

Tel: +420 605 043 834, Email: moc@automoc.eu

Už mně koně vyvádějí,
už mně koně sedlají,
už mně koně vyvádějí
a hornysti troubějí.

Přestaňte mně koně sedlat,
přestaňte mně troubiti,
přestaňte mně koně sedlat,
já se musím loučiti.

Nejprve s mojí matičkou,
která mě vychovala,
a po druhý s mou panenkou,
která mě milovala.

Děkuju vám, má matičko,
za vaše vychování,
děkuju ti, má panenko,
za tvoje milování.

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 15)

Město Melbourne děkuje

Naše výstavy byly různého charakteru a měly různá poslání. V Austrálii jsme vystavovali všechno možné zboží a předváděli na místě

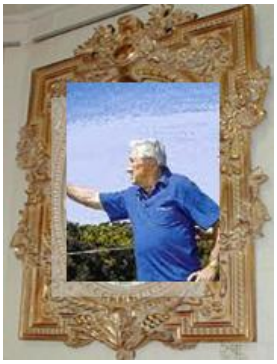

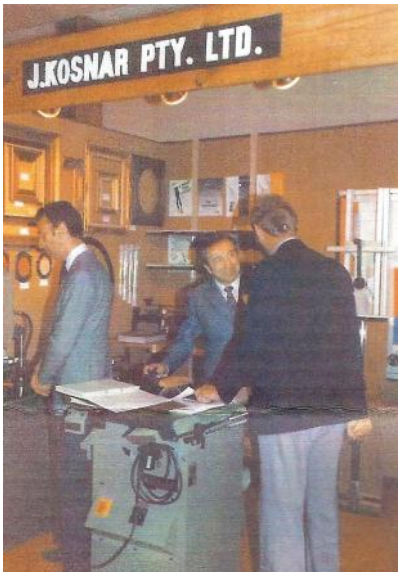

všechny naše rámařské stroje. Sjeli se rámaři z celé Austrálie, což nám umožnilo se osobně poznat. V Americe výstavy sloužily k získání nových zákazníků pro naše zlacené lišty a umožnily se setkat s již získanými odběrateli. Výstavy byly velice nákladné a vyžadovaly důkladné plánování s velkým časovým předstihem. Ihned, jakmile bylo známo, kde výstava bude, muselo se objednat zvolené místo a zaplatit předem. Do Ameriky rok dopředu.

Potom začalo plánování a detaily stánku. Měli jsme štěstí, že Ron, náš General Manager, byl na tyhle věci šikovný. To vyžadovalo vědět rok předem, jaké novoty se budou vyrábět. Podle velikosti a půdorysu se zhotovily stěny stánku, ale taky, aby se vešly do bedny a daly se sestavit rychle na místě, obyčejně během několika hodin den před výstavou. Nové vzorky lišt jsme nemohli ukázat jenom třiceti centimetrovým kouskem, ale už k tomu se hodícím zarámovaným obrazem. To vše se muselo poslat dva nebo tři měsíce napřed, záleželo na tom, jestli to šlo na západní nebo východní pobřeží Ameriky. Výstavy v Austrálii už pro nás byly lehčí, byli jsme na domácí půdě, nestálo to tolik a něco se vždy mohlo zařídit na poslední chvíli. V Americe k tomu ještě přibyly výdaje s ubytováním a placení letu pro tři lidi. Američané mají svůj způsob obchodu, jsou velice přátelští a ochotni zkusit něco nového s cíleným výhledem pro novinky a snahou nezůstat v ničem pozadu. Když ale něco nejde rychle na odbyt, už neobjednávají a zase zkoušejí něco jiného.

Při jedné výstavě v Denveru ve státě Colorado, poblíž tak známého Grand Canyon jsem měl možnost se tam na jeden den podívat. Úžasná podívaná do té hloubky. Uchvacující barvy útvarů. Byl jsem tím přírodním kouzlem a velikostí tak nadšen, že když jsem zjistil, že se může k řece Colorado pěšky nebo na oslu dolů, umínil jsem si, že to musím sám zkusit před mými šedesátinami. Tento příběh si ale zaslouží samostatnou kapitolu.

Americký trh byl mamutí v porovnání svou velikostí s trhem australským. Rámařství velice populární a technicky na nejvyšší úrovni na světě. Také se mohou chlubit vynálezy, které vylepšují a ulehčují práci v rámařské dílně. Jejich rámování obrazů je opravdu umělecké a předhánějí se v nových nápadech a kombinacích. Soutěže v rámování jsou vypisovány při každé výstavě a s vysokými peněžními cenami pro výherce. Jsou na svou práci velice hrdi a ta soutěživost zaručuje konkurenci a vysokou úroveň práce pro jejich zákazníky.

Naše rámařská dílna byla členem amerického PPFA - Professional Picture Framery Association, což nám umožňovalo tam vystavovat. Když se rozhodli založit organizace pro jedince, kde se zájemce o členství musel podrobit zkoušce, byl jsem vyzván zúčastnit se příprav osnov, podle kterých by zájemci byli buď přijati, nebo zamítnuti. To už ale nebyla organizace jenom americká, ale světová. Tak na mém diplomu je uvedeno, že jsem jedním ze zakládajících členů – s jedničkou, první z Austrálie.

Osobně jsem připravil po odchodu z firmy zajímavou, dva roky trvající výstavu na naší melbournské radnici, která mívá spoustu návštěvníků a turistů ze všech zemí. Dělalo mi radost, že jsem tím mohl reprezentovat českou vlast. Město Melbourne chtělo ukázat, jak emigranti z jiných zemí přispěli ke vzrůstu města. Z té stovky různých národnostních skupin vybrali jenom deset. Česká exhibice mezi nimi. Při mém cestování v různých zemích mě vždy velice zlobilo, že lidi měli jenom dva pojmy o Austrálii, a to klokani a město Sydney. Ale o Melbourne nikde nikdo nezavadil a nikdo se nezmínil. Napadlo mě, že máme možnost v tomto směru něco udělat, chytře propagovat Melbourne při našich výstavách a přispět k světovému uvědomění, že existuje ještě další velkoměsto na jihu Austrálie. Jenom našim zákazníkům v Sydney se tento nápad moc nelíbil a měli mi to za zlé. Na každou výstavu jsme měli natištěno tisíc letáčků s naší firmou a seznamem našich výrobků. Druhá strana byla prázdná. Letáčky nikdy nezbyly. Vždy byly rozebrány nejen Američany, ale i rámaři z jiných zemí, kteří tyto výstavy navštěvují. Tak na druhou stranu našeho letáčku jsem nechal vytisknout mapu Austrálie s velkou šipkou směřující dolů k městu Melbourne, s vysvětlením o jeho velikosti a čím to město vyniká. Tímto způsobem se o našem městě dozvědělo každý rok tisíc lidí z celého světa.

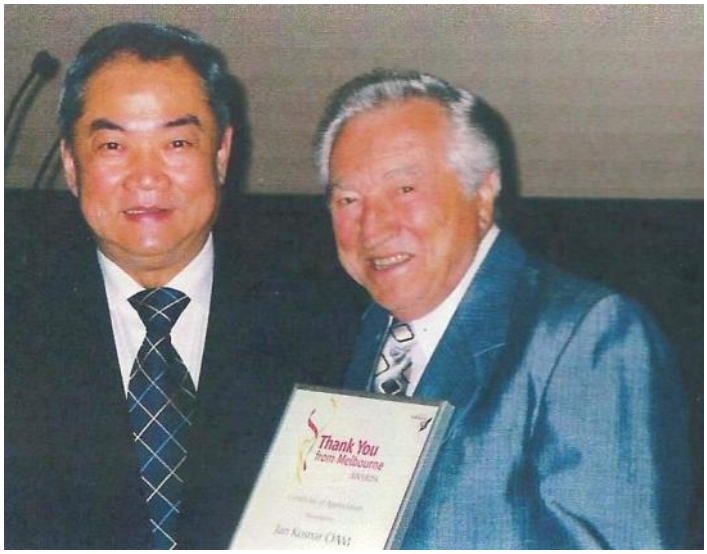

Náš primátor – Lord Mayor přišel s nápadem odměnit ty jedince, kteří se nějakým způsobem zasloužili nezištným způsobem a bez jakékoliv odměny o město, jeho propagaci či propagaci jeho obyvatel. V roce 2004 jsem dostal za nezištné rozšiřování dobrého jména města poděkování s dalšími čtrnácti lidmi v podobě diplomu a objetí od našeho primátora čínského původu John So. Byli u toho fotografové a články v novinách o každém, jakým způsobem se zasloužil získat „Thank you from Melbourne“ – „Město Melbourne děkuje“.

Dobrodružství ve Velkém kaňonu

Akorát jsem to tak časově stihl, když jsem v roce 1988 splnil jeden ze slibů, které jsem si dal, abych před svou šedesátkou ještě přešel vlastní silou na druhou stranu Velkého kaňonu v Americe. Velký kaňon patří mezi sedm přírodních útvarových zázraků na světě. Tři z nich jsou v Austrálii. Velký kámen, 9,5 kilometrů v obvodu, v poušti ve středu Austrálie, zvaný Uluru neboli Ayers Rock. Twelve Apostles – Dvanáct apoštolů, útvary v moři na pobřeží Viktorie, a dva tisíce kilometrů dlouhý útvar živých korálů, Great Barrier Reef podle východního pobřeží Queenslandu. Všechna tato místa mají hodně návštěvníků. Americký Grand Canyon jich přitahuje jeden tisíc pět set denně. Velká většina jich přijede, podívají se z jedné z několika ohrazených vyhlídek dolů a zase odjedou. Komu se poštěstí dostat pokoj v hotelu, zůstane přes noc.

Kromě hotelu tam byl jenom jeden obchod se vším možným, hlavně s ruksaky a nádržemi na vodu pro ty, co chtěli dělat nějaké pěší túry. Každý byl upozorněn, aby si s sebou vzal galon – 4,5 l vody. Potom tam už byly jenom chaty pro rangers – správce parku. Toto je na jižním břehu kaňonu a málokdo jde dolů přes řeku Colorado na břeh severní. Z velkého počtu Američanů, co jsem znal, všichni se byli podívat na Canyon, ale na severní břeh nikdo z nich nešel. Já jsem si to však umínil a chtěl jsem túru na severní břeh podniknout. Vyptával jsem se co a jak. Bylo mi řečeno, že na každý pád sám dolů člověk nesmí, musí se jít ve skupině. Dolů a zpátky se to za jeden den udělat nedá. Canyon je 430 kilometrů dlouhý a tam, kde je přístupná stezka k řece se jde tisíc pět set metrů do hloubky. Cesta je uzoučká, nemůže se jít rychle, při uklouznutí se není čeho zachytit a znamená to zřícení do hloubky. Jediná záchrana, která není vždy proveditelná, je helikoptérou. Počasí se často rychle mění, z modré oblohy padá najednou déšť nebo sníh. Zrazováni od té túry byli lidé mající přes padesát let anebo mladí, pokud nebyli úplně fit. Cesta dolů má trvání 4 – 6 hodin, ale zpátky nahoru je to dvakrát tolik. Správci parku dávali neradi povolení k sestupu, protože hledat ztracené lidi nebo je zachraňovat v tom terénu, je velice obtížné a finančně velmi nákladné.
Dostal jsem povolení jít na túru na severní břeh ještě se skupinou sedmi Američanů. Druhý den ráno za hezkého počasí jsme vyrazili a každý jsme v batohu nesli pyžamo, galon vody, suchary a čokoládu. I když se sestupovalo dolů, bylo to po té uzoučké stezce velmi pomalé a nebezpečné. Nesprávné šlápnutí na kámen mohlo znamenat sklouznutí dolů nebo vyvrknutou nohu. Na to ale nikdo nemyslel. Byli jsme uneseni velikostí kaňonu a pestrými barvami různých vrstev země. Každá barevná vrstva znamenala několik milionů let. Dolní vrstvy jsou tisíc milionů let staré a ty nejmladší vrstvy nahoře 200 milionů let mladé! Barvy se stále kouzelně měnily podle různých směrů naší stezky. Poloha slunce měnila stále třpyt a stín všech útvarů. Každý krok znamenal uchvacující a nezapomenutelnou podívanou. Když jsme došli dolů k řece Colorado, chtěli jsme se vrátit zpátky. Na to už ale bylo bohužel pozdě, před večerem a tmou bychom zpátky k hotelu nedošli. Řeka pod námi ještě hodně metrů dole prudce tekla a bouřila pěnivými peřejemi. Nám se z toho točila hlava. A na druhou stranu jsme to měli přejít po řetězovém visacím mostu, který se stále houpal nahoru a dolu a do stran. Nikdo nechtěl být první a jeden druhému jsme museli dodávat odvahy. A to dost odvahy dostat se do poloviny mostu, protože potom zpátky by to bylo stejně tak daleko jako jít dopředu. Nevím, jak byl ten přechod dlouhý, ale zdál se být nekonečný. Průhledný spodek asi 40 cm široký a po stranách kabely na přidržení. Proti rytmu houpání se nedalo jít. V každém okamžiku, kdy šla podlaha dolů, musel se udělat krok dolu s podlahou a s druhou nohou zase nahoru ve směru podlahy, to samé do stran. Musím se přiznat,

„Cestování zabíjí předsudky, bigotnost a úzkoprsost.“ Mark Twain

že jsem měl po celou tu dobu obě zadní půlky stažené, abych si nenadělal do kalhot. S velkým oddechem jsme potom na severním břehu dorazili do „Phantom Ranch“, kde jsme mohli přespat.
Ráno jsme za modrého nebe zdolali řeku a začal výstup nahoru. Ještě jsme nebyli daleko od mostu a nebe se zatáhlo šedými mraky. Zanedlouho jsme se ocitli ve sněhové chumelenici. Hrozná zima a na krok nebylo vidět. Cílem každého bylo nesejít z cestičky, nespadnout a dostat se co nejdříve do tepla. V té chumelenici se rychle jít nedalo a k hotelu to bylo ještě šest hodin chůze. Z naší skupiny jsem byl vepředu a snažil se jít co nejrychleji, podle toho, jak mi to síly, počasí a viditelnost dovolovaly.
Úplně vyčerpán, už bez sil a promrzlý, jsem šel rovnou do svého pokoje, abych si odpočinul. Asi za dvě hodiny mě probudil rámus v hotelu. Moje skupina se vrátila a já jsem chyběl, tak chtěli druhý den ráno organizovat záchrannou četu a jít mne hledat.
Sláva, vše dobře dopadlo, společně jsme potom oslavovali to naše dobrodružství. Odnesl jsem to tím, že se mi na rtech udělalo hodně oparů, které jsou nepříjemné a rychle nemizí.
Na cestě zpátky do Melbourne jsem se vracel přes Havaj, kde jsme v Honolulu měli čtyři zákazníky na naše lišty. Dorazil jsem tam s těmi opary na rtech. Jeden ze zákazníků byl těmi opary velice znepokojen a upřímně mne nabádal a radil, jak se ochránit před sluncem, aby opary nevznikly a zdůrazňoval tu sílu nebezpečí havajského slunce. Moje vysvětlení, že opary nejsou od slunce, ale ze sněhu, nebral vážně a teprve, když už mne počtvrté varoval, vysvětlil jsem celou příhodu z Velkého kaňonu. Poté si dal konečně říct a nevinil z mých oparů havajské slunce.

RYTÍŘI NEBES

Muzeum Exilu v Brně prosí o spolupráci - případně zapůjčení fotografií, korespondence, osobních předmětů, uniforem a dalšího - potomky a rodiny letců a pozemního personálu za druhé světové války i před válkou. Pište na adresu pořadatelské organizace: Ústavu K 2001, z. ú., Muzeum českého, slovenského a rusínského exilu 20. století v Brně, ul. Štefánikova 22, Brno 602 00, Czech Republic. Email: muzeumexil@gmail.com
Hrubá koncepce projektu věnovaného československým letcům v druhé světové válce: ***Rytíři nebes – Nebeští jezdci***
Autoři projektu: Jan a Sabina Kratochvilovi, Jaroslav Popelka, Muzeum českého, slovenského a rusínského exilu 20 stol. a Ústav K 2001. *Spolupořadatel:* Moravské zemské muzeum.
Hrubá ekonomická rozvaha: Celková suma projektu není vypočtena, v částce je zahrnuta celá expozice, včetně výstavy, doprovodné publikace určené pro školy, veřejné knihovny, dokumentární film, projekce na výstavišti a další náklady se zpracováním a výrobou výstavy i doprovodné publikace. Předpokládaná dotace města Brna, předpokládaná dotace Jihomoravského kraje, požádáme též menší města a obce, rodiště letců o drobnou ekonomickou pomoc projektu, dále dotace od Moravského zemského muzea Brno - přislíbeno generálním ředitelem MZM panem Jiřím Mitáčkem, sponzorské peníze letiště Brno - přislíbeno od předsedy představenstva pana Jiřího Filipa, sponzorské peníze od Alta Brno, a. s., projednáváno se stálým sponzorem našich projektů, předsedou představenstva Alta panem Vladimírem Plašilem. Další sponzory musíme získat.
Místo konání: Dle zvážení pana primátora města Brna Petra Vokřála - Mezinárodní strojírenský veletrh v září 2017 či jiný významný veletrh na brněnském výstavišti.
Expozice a její exponáty: Expozice bude hlavně nastavená na rozsáhlé fotodokumentaci a trojrozměrných předmětech z důvodů významu a zajímavosti expozice. Součástí expozice budou originální uniformy velitelů perutí a leteckých es, doplněné jejich osobními věcmi, včetně vyznamenání generálů. Jednáme o zápůjčce letadla – Spitfire 1:1, součásti výstavy by měly být rozhovory s posledními letci z RAF, ale také z Německa, jako konfrontace bývalých nepřátel.
Výstava i doprovodná publikace bude zahrnovat informace a fotodokumentaci o všech pilotech československého původu, létajících během druhé světové války v Británii, Francii, Sovětském svazu. Expozice by se měla krátce dotknout letectva z předválečného období, odchodů letců během války do zahraničí, obsáhnuta bude Francie, cizinecká legie, odchod z Francie, příjezd do Británie, výcvik: Cosford, St. Athan, Shellingford, jednotlivé perutě, českoslovenští letci v zajetí, výcvik v Kanadě, na Bahamských ostrovech, vzpomínka na padlé letce, účast ve Slovenském národním povstání. K expozici bude vydána rozsáhlá publikace obsahující veškerou fotodokumentaci a doprovodný informační text.
Spoluautoři a spolupracovníci na výstavě: Statutární město Brno, Moravské zemské muzeum zastoupené ředitelem panem Jiřím Mitáčkem, archiv města Brna zastoupený ředitelem panem Blažkem, UDV Policie ČR, Muzeum policie ČR, Československá obec legionářská, zastoupena Tomášem Jamborem, Univerzita obrany pan František Hanzlík, potomci účastníků bojů a řada dalších.

KULTURA JE MOCNÁ, SPOJUJE LIDI A MÁ SILNÉ ZBRANĚ

- rozhovor
s Annou Freimanovou
k nedožitým osmdesátinám Václava Havla

Veronika Boušová

Paní Annu Freimanovou jsem poznala jako neúnavnou organizátorku akcí Knihovny Václava Havla, souvisejících s Havlovou dramatickou tvorbou. V poslední době to byla třeba světová premiéra scénického čtení vtipné a málo známé aktovky „Rr" v podání Ivana Havla a Pavla Kohouta. Paní Freimanová ale také připravuje pro edici KVH sborníky a publikace, které mapují osobnosti a dílo Václava a Olgy Havlových a ukazují je v určitých kontextech (např. Václav Havel: O divadle, Síla věcnosti Olgy Havlové). Opečovávat něčí odkaz je krásné, leč časově náročné poslání. O to víc si cením toho, že si ve víru příprav oslav nedožitých 80. narozenin Václava Havla našla čas na rozhovor pro časopis Čechoaustralan.

Jak jste se s Václavem a Olgou Havlovými seznámila?

V 70. letech jsem pracovala jako asistentka režie v Divadle Na zábradlí, kde jsem se v roce 1975 seznámila se svým mužem, Andrejem Krobem. V té době byl s kamarády uprostřed zkoušení Havlovy hry Žebrácká opera a připravoval její uvedení. Manžel se znal s Václavem Havlem od roku 1959, kdy spolu byli na vojně. Později se opět setkali právě v Divadle Na zábradlí a tam se také Andrej s Vaškem a Olgou spřátelil. Jejich začátky v tom divadle jsem nezažila, do této společnosti jsem se dostala až v souvislosti s premiérou Žebrácké opery v Horních Počernicích. Andrej domluvil, že mě Václav vyzvedne u Mánesa a odveze na generální zkoušku. Předjel Mercedes a já hned věděla, že to nebude jen tak. Jel s námi i Jan Grossmann, tehdejší umělecký ředitel DNz. Tehdy jsem viděla Vaška poprvé. Na Silvestra téhož roku jsme se s členy amatérského Divadla na tahu a celou počernickou partou sešli na Hrádečku. To už byli kvůli té inscenaci v průšvihu. S Andrejem jsme pak jezdili na Hrádeček už pravidelně.

Od premiéry a zároveň derniéry Havlovy Žebrácké opery v Horních Počernicích v podání Divadla na tahu uběhlo 1. listopadu loňského roku 40 let. Při té příležitosti jste v Knihovně Václava Havla připravila sborník Gauneři z Horních Počernic, který tu událost dokumentuje. Můžete se k ní v krátkosti vrátit?

Z dnešního hlediska to bylo celé absurdní. Amatérské divadlo v hospodě na okraji Prahy - a byl z toho malér, který vlastně postihl víc diváky než organizátory. Je fakt, že Andrej (režisér inscenace), který to pak korunoval podpisem Charty 77, musel odejít z Divadla Na zábradlí a ani jako kulisák nesměl působit v žádném divadle. Nejvíc to ale postihlo obecenstvo, a jak říkal Václav, vlastně se tam poprvé sešli budoucí chartisté. Pozval tam různé své kamarády, například Vlastu Chramostovou, Honzu Třísku, Pavla Landovského, Prokopa Voskovce, Petra Pitharta, bratra Ivana a starého pana Havla, Zdeňka Urbánka, Libora Fáru, Pavla Juráčka s Daňou Horákovou a další. Tříska dostal padáka z Městských divadel pražských, Landovský z Činoherního klubu, Chramostová nesměla nastoupit do Liberce atd. Přitom to bylo normální amatérské divadelní představení, ani se neplánovala repríza.

A nešlo v tomto případě jen o předem vytipované osoby?

Ne. Problémy měli i počerničtí ochotníci, kteří s tím neměli vůbec nic společného. Zařízení, ve kterém se hrálo, sloužilo jako hospoda a kulturní dům zároveň a jeho ředitel ani nevěděl, kdo je Václav Havel. Vždyť co do autorství platilo, že Žebrácká opera rovná se Bertolt Brecht. Bylo docela zajímavé pročítat příslušné materiály StB. Člověk si zase uvědomil tu absurditu. Horní Počernice začala být podezřelá obec a odnesli to tamní ochotníci. A vlastně to bylo kontraproduktivní, protože ty zúčastněné „provinilce" to dalo dohromady. Začali se scházet a dá se říct, že vytvořili protistátní buňku. Někteří se zapojili do alternativní kultury, dva podepsali Chartu 77. Podepsat jich chtělo víc, ale těm dalším se to rozmluvilo, protože šlo o mladé lidi, studenty. Tato represe nepřinesla kýžený výsledek, naopak.

Takže režim díky svému absurdnímu jednání stvořil opozici, v jejímž čele stanul budoucí prezident…

Nedá se říci, že stvořil, ale podpořil zrod jedné její části. Václav si na tom nacvičil jednu věc. Díky tomu, že ti lidé z toho měli problémy, chodili na výslechy, čelili výhrůžkám a tak, se zmobilizoval a začal se jich zastávat. Psal primátorovi a dalším osobám a institucím a nějak si ověřil, že se ho ta moc docela bojí, má z něj respekt a není dvakrát nadšená z toho, že on je takhle aktivní. Takže potom, když se seznámil s Ivanem Magorem Jirousem a hudební skupinou The Plastic People of the Universe a došlo k tomu, že Plastiky pronásledovali a opravdu zavřeli, už věděl, že jeho zásahy mohou mít nějaký význam. Zastával se Plastiků a zkontaktoval se s širší disidentskou komunitou, která byla dost rozptýlená. Společně s jinými opozičními aktivitami to celé koncem roku 1976 směřovalo ke vzniku Charty 77. Tohle je docela dobrý příklad toho, jak je kultura mocná, a že dává lidi dohromady a má silné zbraně.

Často se polemizuje o tom, zda se Václav Havel ujal prezidentského úřadu kvůli pocitu odpovědnosti, nebo zda skutečně chtěl být politikem.

Nemyslím si, že by to nějak extra chtěl. Věděl ale, že jeho založení a odpovědnost tomu nahrávají a že má jakousi schopnost být v centru dění. Měl nápady a dovedl - i díky tomu, že měl vedle sebe Olgu

a byl takový kamarádský - spojovat lidi. Všichni s ním chtěli být a považovali ho za ústřední autoritu. Když pozval Vašek, každý všeho nechal a šel. Málokdy se stalo, že by lidé odmítli, to jen když se báli. To také ale řekli, že nepřijdou, protože se bojí. Netvrdím, že ho miloval celý svět, ale ti, kteří patřili do toho okruhu, ti s ním být chtěli. Dokázal sehnat peníze, měl kontakty, uměl jednat s lidmi, uměl formulovat. Dokázal poslouchat a pak z toho nějakým způsobem udělat závěry a posunout věci dopředu. A lidi za ním šli. Takže věděl, že je v centru dění a nebylo to pro něj jednoduché, svářilo se to v něm. Chtěl být nenápadný chlapík v davu, ale zároveň měl puzení a odpovědnost být na té špici. Byl chytrý, ale samozřejmě i ješitný.

Byl ale také bohém, to se většinou se smyslem pro odpovědnost a povinnost moc neslučuje.

Byl bohém, ale zároveň člověk, který své povinnosti plnil. A byl pilný. Pro něj byla nejhorším obdobím první polovina 70. let, kdy vlastně jakoby neměl žádnou práci. Naštěstí měl peníze, takže se pustil do renovace chalupy. Jezdil sice do Prahy na večírky, za přáteli, např. za Jiřím Muchou a tak, ale už ho to moc nebavilo. Potřeboval tvořit, pracovat. A vždycky platilo, že když něco dělal, tak to dělal pořádně a se vší zodpovědností. V disentu i jako prezident. Když jel na zahraniční návštěvu jiné země, všechno si o ní načetl nebo nastudoval, takže tam přijel jako člověk, který ví. A na základě té připravené báze mohl dané záležitosti posunout.

Podle všeho měl i velký smysl pro humor.

S ním byla strašná sranda, i když to třeba na první pohled nebylo tak znát. Na Hrádečku, kde jsme s Havlovými sousedili, jsme skoro každý večer sedávali u nich nebo u nás - a byly to moc hezké večery. Ve všední den, když jsme tam byli sami, jsme hráli karty nebo si povídali, a Vašek v určitou chvíli odešel psát. Měl takovou svoji pracovní dobu. Třeba v deset hodin šel nahoru a psal celou noc až do rána. Dopoledne spal, odpoledne zase ožil a v šest večer poslouchal zprávy Svobodné Evropy. V tu dobu jsme se většinou už zase sešli.

Na Hrádečku se ale konaly i různé kolektivní akce – autorská čtení, divadlo…

Během Vaškova pobytu ve vězení začala tradice oslav Olžiných narozenin. Olga zvala kamarády z recesistického spolku Hrobka a vždycky, aby to nebyla pouhá pitka, vyhlásila nějaké téma: lázeňský švihák, dožínky, tvůrčí dílna... Nejzajímavější byla zabijačka v létě *(Olga Havlová se narodila 11. července, pozn. red.*). Jezdili tam písničkáři, obvykle Vlasta Třešňák, dělaly se živé obrazy, pořádaly výstavy výtvorů. Později, po roce 1989, převzal aktivitu můj muž, Andrej Krob. Všechna divadelní představení Havlových her na Hrádečku byla v jeho režii. Ještě v době totality to začalo premiérou Audience jako inscenovaného čtení a pokračovalo to po revoluci. Každý rok měla na Hrádečku předpremiéru další inscenace, která byla poté uvedena v Divadle Na zábradlí. Vyrozumění, Horský hotel, Žebrácká opera, Zahradní slavnost a další.

Před premiérou Žebrácké opery v Horních Počernicích

Myslíte, že Václavu Havlovi vydržel humor i v politice?

Myslím, že ano. První tři roky jsem pracovala v prezidentově kanceláři na Rašínově náměstí, nebyla jsem tedy s nimi na Hradě, ale myslím, že i tam užil, kromě velkých starostí a problémů, spoustu legrace. On to k životu potřeboval. Samozřejmě měl stále víc a víc starostí, byl stále více unavený, byl nemocný a bylo to všechno náročnější, ale smysl pro humor neztratil.

Přehodnocoval na základě zkušeností z politiky svoje názory?

Ne. Celoživotně byl myšlenkově dost konzistentní. Když se probíráte jeho dílem a čtete něco, co napsal ve třiceti, a porovnáte to s tím, co na podobné téma psal v šedesáti, cítíte, že se jeho postoj vlastně nezměnil. Klobouk dolů, v tomhle byl úžasný. Neříkám, že to nemělo vývoj, ale názory měl stále stejné. Neříkám ani, že se nikdy nemýlil – mýlil se, samozřejmě. Nikdo nejsme neomylný.

Je vůbec možné, aby člověk s tak hlubokým smyslem pro humanismus mohl v politice existovat? Není v tom určitá naivita?

Naivní rozhodně nebyl, to jen tak vypadalo. Řekla bych, že to byla trochu i póza. Byl stratég a taktik. Jistěže se v něčem mýlil, protože všichni lidé, kteří se s ním sešli, se snažili ukazovat svou lepší tvář, a to je potom problém se v lidech hned vyznat. Na to byla dobrá Olga, tu jen tak někdo neošálil. On to samozřejmě nepřečetl vždycky, nebo to poznal až později. Pro někoho se nadchl a pak třeba těžko přiznával, že se mýlil. Procentuálně to ale, myslím, bylo dosti nízko.

Zdá se, že tu nemá následovníka. Nebo by se v okruhu jeho přátel přece jen někdo našel?

Já bych za člověka s podobným potenciálem považovala třeba Sašu Vondru, navzdory všem těm politickým peripetiím, protože mám pocit, že to trochu odnáší za někoho jiného. Nebo Šimona Pánka, Michaela Žantovského. Neříkám, že úplně identicky, to jistě ne. Jsou to však lidé, kteří by, myslím a doufám, šli Václavovým směrem - Žantovský, Vondra, Pánek…

S Olgou Havlovou jste byly blízké kamarádky? K jejím nedožitým osmdesátinám jste připravila sborník „Síla věcnosti Olgy Havlové“.

Byly jsme kamarádky. Ne úplně nejbližší, byl tam věkový rozdíl a z mé strany obrovský respekt. Olga si nepouštěla lidi tak moc natěsno. Ale na chalupě jsme byli sousedé, dost často jsme si „zbyli“ a ten kontakt byl až rodinný. Na druhou stranu jsme si drželi

Vlevo dole Václav Havel, uprostřed Zdeněk Urbánek, vpravo Andrej Krob. Anna Freimanová nahoře třetí zleva, Olga Havlová pod vánočním stromkem - 1. 1. 1976 Hrádeček. Foto Bohdan Holomíček

jistý odstup. My jsme respektovali je, oni nás, a do rodinných věcí jsme se jedni druhým vzájemně nepletli. Bylo to hezké sousedství a já je hrozně obdivovala. V době sametové revoluce, kdy jsem k Havlovým začala chodit z vnitřního popudu a hledala, kde by člověk mohl být užitečný, mě Olga pozvala ke spolupráci. Když Václav chodil na schůze, nebyla moc ráda sama doma. Ze začátku to bylo i dost napínavé, telefonovali různí anonymové. Revoluci jsem strávila s ní, takže jsem kromě nějakých demonstrací přišla o ten revoluční kvas v epicentru, ale vedle toho chlapského testosteronu by člověk tak akorát nosil papíry sem a tam. Myslím, že v bytě na Rašínově nábřeží, s Olgou, jsem byla užitečná. Díky tomu jsem pak, když Vladimír Hanzel dostal nabídku vést prezidentův soukromý sekretariát, pracovala v sekretariátu s ním a pak jsme všichni přešli na Hrad.

Co chystáte k nedožitým osmdesátinám Václava Havla, které připadají na 5. října 2016?

Knihovna Václava Havla, kde pracuji, je instituce, která o Havlův odkaz opravdu pečuje. V současné situaci je dobře, že tam působí většina lidí, kteří Václava znali a spolupracovali s ním hodně let. Díky řediteli Michaelovi Žantovskému jsme se celkově dostali zase o level výš. V prostorách vídeňského Theatermusea připravuji výstavu s názvem „Jeho svoboda je i naší svobodou“, což je společný projekt Knihovny V. Havla, Českého centra ve Vídni, Burgtheateru a Theatermusea. Hlavním tématem jsou premiéry her Václava Havla v Burgtheateru, které byly realizovány v letech 1976 až 1986, kdy byl ředitelem divadla Joachim Benning. Benning se snažil tehdejší dramaturgii inovovat. Díky některým spolupracovníkům měli docela dobré informace o východoevropské dramatice a mimo jiných oslovili také Havla. Kromě toho byl Burgtheater vždy nějakým způsobem aktivní i v tom smyslu, že když byl Havel zavřený nebo pronásledovaný, tak rakouská kulturní, ale hlavně vlastně politická scéna, se za něj postavila a všelijak intervenovala u Lubomíra Štrougala, u Gustáva Husáka… Například, když Havla nechtěli pustit na premiéru, když ho pronásledovali kvůli Chartě 77, nebo když v roce 1987 ve vězení těžce onemocněl. Takže je to takový hezký příběh spolupráce těch dvou zemí přes železnou oponu.

Jaká je koncepce samotné výstavy?

Při přípravě sice vycházím z podkladů Hanse Haidera, který podobnou výstavu připravil před dvaceti lety v Rakouském kulturním středisku, ale moje koncepce je trochu jiná. Spočívá ve dvou liniích. V první ukazuji ty premiéry klasicky – fotografie, plakáty, kritiky. V té druhé ukazuji v kontrastu k nim Havlův život. Spojovacím můstkem jsou archivní důkazy a zmínky o rakouské podpoře Václava Havla, mj. i z Archivu Bruna Kreiskyho, někdejšího spolkového kancléře v Rakousku. Jsou zde zmíněni i Pavel Kohout a Pavel Landovský. Český element byl v Burgtheateru docela výrazný.

Plánuje se i vydání nějakých publikací?

Připravuje se vydání knihy „Hele, Havel!“, což jsou fotografie pořízené občany, nebo sborník rozhovorů Václava Havla z doby před revolucí. K výročí proběhnou i konference a samozřejmě udílení Ceny Václava Havla. V Lucerně připravujeme na říjen program, jehož součástí bude koncert i proud filmových představení a výstava fotografií. Hlavně se ale chystá publikace o nejnovějším havlovském archivním objevu - diáři, který byl objeven v pozůstalosti Zdeňka Urbánka. Přišel s ním Urbánků vnuk David Dušek. Jde o zápisky z vězení, zanesené do malého, úzkého kalendáře. Na přípravě jsem rok intenzívně pracovala i já, s Davidem jsme se dvakrát týdně scházeli a luštili to. Je to dost nečitelné a navíc nejde o souvislé texty, ale o letmé poznámky či výkřiky. Velmi osobní. Václav se v nich potýká s těžkostmi prvního vězení, kdy vůbec nevěděl, co se venku děje, prožíval velmi těžké chvíle, neměl žádné zprávy a vyšetřovatelé ho chtěli všelijak přechytračit. Říkali mu, že Charta 77 zanikla, že ho všichni zradili, zapomněli na něj a tak dále, čili on tam prožívá i své osobní drama. Mým úkolem bylo najít v těch zápiscích stopy literární tvorby.

Jak se tyto zážitky nakonec projevily v Havlově literární tvorbě?

Aby se trochu dostal z toho traumatu, přemýšlí nejprve o tom, že by chtěl napsat celovečerní divadelní hru. Protože měl za sebou aktovky Audience a Vernisáž, čím dál víc ho to táhlo k postavě Ferdinanda Vaňka. Vymyslel vaňkovskou tetralogii, ale po návratu z vězení napsal nakonec jen Protest. Z těch zápisků vyplývá i jakýsi první kontakt s faustovskou tématikou (drama Pokušení), vidím tam i vazby s dramatem Largo Desolato. Zárodečné prvky v nich má politický esej Moc bezmocných a tak dále. Součástí tohoto sborníku, který vydáme v původním Havlově rukopisu jako literárně-výtvarnou publikaci, bude několik textů - vstup do situace překladatele Paula Wilsona, nebo článek Michaela Žantovského, který rozebírá ty zápisky z pozice psychologa. To je hodně zajímavé, protože diář je velmi osobní a Vašek neměl potřebu ani myšlenky na jakoukoliv autocenzuru. Filozof Martin Palouš ve svém příspěvku analyzuje filozofické reflexe, včetně propojení s Janem Patočkou, který byl pro Havla v té době klíčovou osobností a bohužel během jeho prvního pobytu ve vězení zemřel. Zároveň jsem hrozně ráda, že se tou publikací připomene i Zdeněk Urbánek. V těch nejhorších 70. a 80. letech byl Vaškovým nejbližším kamarádem, přítelem, starším tutorem, duchovním sparingpartnerem, člověkem, na kterého se Václav mohl vždy spolehnout. Vašek si tuhle velmi intimní věc uložil u nejbližšího přítele. Na Zdeňka se trochu zapomíná, po revoluci už byl v poměrně vysokém věku a nestihl se prosadit. Takže je to hezká vzpomínka.

MAGDALENA KOŽENÁ SINGS COLE PORTER

Dana Broumová

Ráda bych se podělila o úchvatný kulturní zážitek. Jde o zcela mimořádnou hudební událost, vystoupení české mezzosopranistky Magdaleny Kožené ve velkém sále pražské Lucerny 28. června 2016, a to ve stylově zcela nečekaném hudebním žánru.
I když Magdalenu Koženou, která v současné době patří mezi nejproslulejší světové operní pěvkyně, není třeba dlouze představovat, přesto bych chtěla zmínit několik faktů z neobyčejně úspěšné kariéry této jedinečné umělkyně. Magdalena, která již mnoho let žije v zahraničí, je velkou patriotkou a neúnavnou propagátorkou české hudby a české kultury. V současné době pobývá v Berlíně se svým manželem Sirem Simonem Rattlem, šéfdirigentem Berlínské filharmonie, který byl v roce 1994 pasován na rytíře (Knight Bachelor), a tak je Magdalena ve světě známá i jako Lady Rattle. Mají spolu dva syny, Jonáše a Miloše a dceru Anežku. Magdalena ovládá sedm jazyků, ale jak sama potvrzuje, se svými dětmi hovoří výlučně česky.
Magdalena Kožená dosáhla ve své kariéře téměř všech met, k nimž může hudebník dospět. Od roku 1995, kdy se stala absolutní vítězkou Mozartovy hudební soutěže v Salcburku, sbírá jeden úspěch za druhým a je držitelkou celé řady uměleckých cen. Během svého prvního krátkého manželství s francouzským barytonistou Vincentem le Texierem se v letech 2002 až 2004 v Paříži věnovala interpretaci francouzské operní tvorby a za zásluhy v tomto oboru se stala rytířkou Řádu umění a literatury Francouzské republiky neboli Chevalier des Arts et Lettres. V roce 2004 jí prestižní časopis Gramophone udělil cenu „Artist of the Year“, která je v hudebním světě považována za obdobu filmových Oscarů. Její nahrávky pro renomovanou nahrávací společnost Deutsche Grammophon, se kterou má podepsaný exkluzivní kontrakt, získaly desítky ocenění po celém světě. Mimo jiné obdržela také cenu G. F. Händela od skladatelova rodiště města Halle, která se uděluje za mimořádnou interpretaci díla tohoto významného německého skladatele. A výčet takových mezinárodních ocenění by byl velice dlouhý, tak zmíním ještě, že ani v její rodné zemi nebyla opomenuta. Magdalena je velkou vlastenkou a tak není divu, že za šíření dobrého jména České republiky převzala Cenu ministra zahraničních věcí Gratias agit a získala také Zlatou medaili za zásluhy na poli umění od Mezinárodního výboru washingtonského Kennedyho centra pro umění.
Magdalena Kožená vystupuje v titulních rolích na nejvýznamnějších světových operních scénách, její koncertní recitály obdivovali milovníci operního žánru nejen v evropských metropolích, ale i v New Yorku, San Francisku a v Tokiu, a to za doprovodu těch nejlepších orchestrů světa pod taktovkou světoznámých dirigentů. Mezi vrcholy její umělecké kariéry bezesporu patří vystupování v Metropolitní opeře v New Yorku, v Královské opeře Covent Garden v Londýně, kde se představila v titulní roli Rossiniho Popelky. Na festivalu v Salcburku a v Berlínské opeře

excelovala jako Bizetova vášnivá Carmen s výtečným Jonasem Kaufmannem v roli Dona Josého. Také v letošním roce dosáhla vynikajících úspěchů a zazářila v titulní roli Debussyho opery Pelleas a Melisanda, a ve Státní opeře v Berlíně dominovala v mystické opeře Juliette (Snář) Bohuslava Martinů po boku Rolanda Villazóna v roli Michela.
V letošní sezóně si pro své Evropské Rezidence Magdalena vybrala skutečně pestrý program, ve kterém se měla možnost projevit jako velmi všestranná umělkyně. Byla excelentní nejen v písňovém recitálu s klavíristkou Dame Mitsuko Uchida, v komorním projektu se Sirem Simonem Rattlem a v operním repertoáru s renomovaným barokním souborem La Cetra, ale nechala se okouzlit písněmi Cole Portera, jednoho z hlavních představitelů americké jazzové a muzikálové scény 30. a 40. let minulého století, a jako poslední z Rezidencí si připravila program z výběru jeho skladeb pod názvem „Magdalena Kožená sings Cole Porter“. Tento projekt představila ve velkém sále pražské Lucerny a také v Londýně, Hamburku, Berlíně a v Katovicích. Jako doprovodný ansámbl si přizvala bigband Melody Makers Ondřeje Havelky, pro jehož muzikanty se swingová hudba meziválečného období stala srdcovou záležitostí. Jak sama říká, chtěla si připravit něco trochu neobvyklého až bláznivého, a zvolila právě muzikálové písně Cole Portera nejen proto, že je sama občas oddechově poslouchá, ale i vzhledem k tomu, že se dají zpívat různými způsoby a představují stylově přechod mezi klasikou a jazzem.

Záměrně se nesnažila znít jako jazzová zpěvačka, ale zůstala svá a zpívala zcela přirozeně.
Cole Porter byl jedním z mála autorů, kteří tvořili zároveň hudbu i texty svých písní. Je autorem muzikálů Anything Goes, Kiss me Kate, Fifty Million Frenchmen, Paris, Can-Can, High Society a desítky dalších, které jsou dodnes na programu Broadwaye a mnoha světových divadelních scén. Vedle George Gershwina snad žádný jiný hudební skladatel nenapsal tolik jazzových evergreenů jako Cole Porter. Ty nejpopulárnější písně jako “Love for Sale”, “I Get a Kick Out of You”, “Begin the Beguine”, “I’ve Got You Under My Skin”, “Night and Day”, “I Love Paris” a “You’re the Top” jsou oblíbené již téměř století a přece neztratily svůj šarm a svěžest. Zpívali je například Fred Astaire, Bing Crosby, Judy Garland a Nat King Cole a později takové osobnosti jazzové scény jako Ella Fitzgerald, Billie Holiday, Oscar Peterson, Stéphane Grappelli, Frank Sinatra a mnoho dalších je zařazovalo do svého repertoáru.
Také Magdalena Kožená podlehla kouzlu hudby Cole Portera, zvolila v tomto mimořádném odklonu od svého obvyklého repertoáru evergreeny z jeho tvorby a pozvala diváky v pražské Lucerně na nostalgickou cestu jeho romantickými, vtipnými a nesmírně invenčními písněmi. Aranžmá se ujal Juraj Bartoš, trumpetista a kapelník Melody Makers. Koncert začal orchestrální skladbou, ve které se předvedli skvělí muzikanti orchestru, a pak už Ondřej Havelka uvedl Magdalenu Koženou, která si ovšem svá vystoupení velice bezprostředně a mile uváděla sama. Magdalena svým posluchačům přiblížila nejen obsah textů písní, ale i jejich autora Cole Portera, který ji vždy oslovoval nejen svými melodiemi, ale i krásnými a vtipnými texty. Báječně vystihla náladu písní a ve stylových šatech od české návrhářky Daniely Flejšarové s dobovým účesem vypadala naprosto neodolatelně, takže celá Lucerna se rázem ocitla v atmosféře 30. let minulého století.
Její přednes slavných melodií byl kultivovaný a přirozený. Evergreeny jako “Night and Day”, “I’ve Got You Under My Skin”, “Love for Sale”, “Let’s Misbehave”, “Begin the Beguine”, “You’re the Top” a desítka dalších měly stylovou poetiku, ale každý svůj vlastní výraz. Magdalena jako skvělá muzikantka a pianistka, která dokonale rozumí muzice a má rytmus v krvi, interpretovala písně zcela po svém. Velmi emotivně, s vtipnou nadsázkou přednesla sladkobolné i soucitně realistické příběhy písní a překvapila i jako skvělá moderátorka a vypravěčka. S jemnou ironií přiblížila publiku příběh písně „Miss Otis Regrets“, když vysvětlovala, proč Miss Otis lituje, že nemůže dnes přijít na oběd. Vtipně uváděla i písně „Let’s Do It (Let’s Fall in Love)“ nebo „Begin the Beguine“, naopak elegickou „Love for Sale“ odvyprávěla lehce teskným tónem. Magdalena Kožená ovšem nejen zpívala, moderovala celý koncert, ale hrála i sólo na klavír a v rozverné „Let’s Misbehave“ zatančila s Ondřejem Havelkou charleston. To vše s mimořádným vkusem, prostě a s úsměvem. Celá Lucerna nadšeně aplaudovala a diváci odměňovali potleskem brilantní sóla skvělých muzikantů i v průběhu skladeb. Dobře vygradovaný program vyvrcholil duetem Magdaleny Kožené s Ondřejem Havelkou “You’re the Top” a pražská Lucerna zažila zcela spontánní „standing ovation“.

Já i můj manžel (baskytarista skupiny Olympic, který se sice věnuje trochu jinému hudebnímu žánru) jsme odcházeli z koncertu v Lucerně nadšeni. Magdalena byla prostě úžasná, znali jsme ji z klasiky jako výjimečně talentovanou operní divu, a osobitou interpretací dobového swingu předvedla, že dovede být mnohem všestrannější. Byli jsme naplněni pozitivní energií a cestou domů nám stále zněly v uších Porterovy melodie. Motivovalo nás to dozvědět se více o životě Cole Portera, a tak jsme zhlédli filmovou biografii De-Lovely z roku 2004 věnovanou jeho životu a hudební kariéře, od prvního setkání s jeho budoucí manželkou Lindou Lee Thomas až do jeho smrti v roce 1964. Kevin Kline v hlavní roli je famózní, zcela neodolatelný, ve filmu zpívá a také hraje na klavír, což před natáčením pilně trénoval, aby se ve hře zdokonalil. Musím přiznat, že i nám učaroval Cole Porter, klasik americké muzikálové tvorby a písní, které jsou plné melodické invence a optimismu. Jeho život ovšem nebyl sladkou melodií. Narodil se v bohaté rodině, kterou ale nesnášel. Často pobýval v Evropě, hlavně v Paříži, kde se seznámil s uměleckou a intelektuální elitou. Osudová se mu stala vyjížďka na koni v roce 1938, kdy po úrazu měl těžce pohmožděné nohy, podstoupil mnoho operací, do konce života trpěl chronickými bolestmi a nakonec mu noha musela být amputována. Přesto neztratil optimismus a smysl pro humor, a pokud mu zdraví jen trochu dovolilo, stále tvořil. Jeho písně rychle pronikly do jazzových klubů a jejich kouzlo zasáhlo i klasické umělce. Opravdu je možné je zpívat na každém místě a v každou denní či noční dobu - *Night and Day.*

„Kdo nikdy neopustil svou vlast, je plný předsudků…“
Carlo Goldoni

Letní vydání Bulletinu Československého ústavu zahraničního připomnělo pár zajímavých krajanských výročí

4. července 1981 - před 35 lety – zemřel v Kalifornii v USA herec, dramatik, režisér a překladatel **Jiří Voskovec** (vlastním jménem Wachsmann). Narodil se 19. června 1905 v Sázavě-Budech. Společně s Janem Werichem byl zakladatelem slavného Osvobozeného divadla. V roce 1939 odešel poprvé do exilu s Janem Werichem a Jaroslavem Ježkem. V USA hráli pro české krajany. Po válce se s Janem Werichem (Jaroslav Ježek v USA zemřel) vrátil do vlasti. V roce 1947 byl vyslán jako československý zástupce UNESCO do Paříže. Po únoru 1948 na úřad rezignoval a odejel opět do USA. Tento příjezd již nebyl tak jednoduchý. V době platnosti tzv. Protikomunistického Mc Carthyova zákona byl Voskovec internován na ostrově Ellis v newyorském zálivu a až téměř po roce se mu podařilo získat přímluvu, aby mu americké přistěhovalecké úřady vydaly povolení k pobytu. V USA opět hrál v divadle, ve filmu i v televizi. Nejznámější film, kde Voskovec hrál a který byl po roce 1989 uveden i v české televizi, se jmenoval „Dvanáct rozhněvaných mužů“.

11. srpna 1996 – před 20 lety – zemřel v Kastanienbaumu v luzernském kantonu ve Švýcarsku český skladatel a dirigent **Rafael Kubelík**. Narodil se 29. června 1914 v Býchorech u Kolína v rodině českého houslového virtuosa Jana Kubelíka. Rafael Kubelík vystudoval na pražské konzervatoři hned tři obory: housle, dirigování a skladbu. Byl dirigentem České filharmonie a rok po druhé světové válce významně přispěl k založení prestižního mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. V roce 1948 odešel do emigrace. Žil ve Švýcarsku, ale jeho úspěšná kariéra pokračovala v širokém zahraničí (USA, Velká Británie, Německo aj.), kde se stal věhlasným dirigentem, pod jeho taktovkou zazněla snad všechna významná díla světových a českých skladatelů. Proslul jako interpret děl českých a slovenských skladatelů (Smetana, Dvořák, Janáček, Martinů) a byl vyhlášeným odborníkem na díla G. Mahlera a B. Bartóka. Kompoziční činnost Rafaela Kubelíka obsahuje především orchestrální, koncertantní a vokálně-instrumentální skladby. Po roce 1990 se vracel do vlasti, kde na jaře 1990 dirigoval na Staroměstském náměstí v Praze Smetanovu „Mou vlast“ a na Pražském jaru 1991 dirigoval úvodní koncert festivalu. V roce 1990 získal čestný doktorát Univerzity Karlovy v Praze. 18. září 1996 byly jeho ostatky převezeny do Prahy a uloženy na vyšehradském Slavíně vedle jeho otce.

18. srpna 1926 – před 90 lety – se v Praze narodil prof. **Jan Tumlíř**. Jako mladý student byl při pokusu o útěk přes hranice zatčen a eskortován na těžké práce do dolů. Uprchl a dostal se do Německa. V letech 1952 až 1957 pracoval v Rádiu Svobodná Evropa jako redaktor, později vedoucí kulturního oddělení. Tvořil poezii a psal povídky. V roce 1957 odešel do USA, kde studoval národní hospodářství na Yalské univerzitě ve státě Illinois. Na té později působil jako profesor. V roce 1964 přesídlil do Švýcarska, kde byl ustanoven ředitelem výzkumu v ženevské instituci Všeobecné dohody o clech a obchodě (GATT). Byl autorem vědeckých studií o neoliberalistické obchodní linii, přednášel, publikoval a připravoval hospodářské expertizy pro západní instituce a vlády. Zemřel 21. června 1985 v Ženevě.

23. srpna 1931 – před 85 lety – se v Mečeříži narodil výtvarník, básník a publicista **Karel Trinkiewitz**. Studoval na Průmyslové škole keramické v Teplicích a práva na Univerzitě Karlově v Praze. V roce 1954 byl vyloučen ze studia. Koncem 60. let otiskoval pod šifrou WITZ výstižné politické karikatury a koláže. V roce 1977 byl signatářem Charty 77. V roce 1979 emigroval do Německa, kde se věnoval experimentální poezii a výtvarnému umění. V roce 1984 vydal v Londýně knihu „Haiku o Praze“. V roce 1989 byl jmenován honorárním konzulem v Hamburku. Do vlasti se vracel a své koláže, které se staly jeho hlavním výtvarným prostředkem, zde vystavoval. Prezident Václav Havel vyznamenal Karla Trinkiewitze Řádem Bílého lva. Karel Trinkiewitz zemřel 14. března 2014 v Deggendorfu v Německu.

23. srpna 1851 – před 165 lety – se v Hronově narodil velký český spisovatel a vlastenec **Alois Jirásek**, který celé své dílo zasvětil lásce a víře v národní tradice. Když oslavoval v srpnu 1911 své šedesátiny, sám pronesl tato slova: *„V řetěze života jsou články nynější doby spjaty s články minulosti. A není všechno jenom mrtvou minulostí, co bylo. Bojovníci odešli, ale boj zůstal. Předkové naši staletí udatně zápasili o svobodu národa, přesvědčení i o samu existenci jeho. To připomínat nebylo a není zbytečno, ani křivdy způsobené, které zapomenout není ještě na čase. Obnovit paměť minulých dnů a tou osvěžit a posílit a třeba i k svatému ohni roznítit, je myslím nutno i při všem snažení moderním, při veškeré snaze po osvětě a pokroku, jež jsou naší přední zbraní a pavézou.“* Jeho dílo četli krajané po celém světě. Alois Jirásek byl zakládajícím členem Československého ústavu zahraničního v roce 1928. Zemřel 12. března 1930 v Praze.

Víte,
kde se nachází
a kdo je autorem
tohoto pomníku
Aloise Jiráska?

Četli jste slavné
romány tohoto
spisovatele?

Souhlasíte s tím,
co pronesl
o svých šedesátinách v roce 1911
a myslíte si,
že jeho slova
jsou stále platná?

DVA ROKY NA KALAHARI

(pokračování 3)

Miloš Ondrášek

Na porážku po noze

Tribalizmus, silné povědomí ke kmenové příslušnosti, jsem posuzoval jako brzdu ve vývoji země a veřejného života. Ani státní aparát nebyl tohoto zlozvyku ušetřen. Již několikrát jsem se zmínil o patnáctiletém závozníkovi, přijal jsem ho do práce jako příležitostného dělníka, velmi se osvědčil a chtěl jsem ho zařadit do trvalého zaměstnání. To se setkalo s bouřlivým nesouhlasem veterinárního asistenta, který byl v hierarchii botswanských zaměstnanců v mém úřadě na nejvyšší příčce. Jediným důvodem bylo, že mladík byl z jiné vesnice, patřil do jiného kmene Čvánů. Asistent chtěl jako závozníka zaměstnat svého člověka bez ohledu na jeho schopnosti. Tato mentalita se projevovala v úřadě docela běžně. V Ghanzi byla také autoopravna s benzinovým čerpadlem pro vozidla tří státních služeb, které měly v Ghanzi zastoupení. Dopravní kontroloři státních vozidel byli sadisticky efektivní, běda řidiči, který neměl v pořádku knihu jízd, neparkoval na určeném stanovišti anebo si dovolil načerno soukromou jízdu i kratší než jeden kilometr! Ghanzi, i když administrativní středisko, nemělo zcela žádné spojení veřejnými dopravními prostředky. Bylo tam malé letiště, pravidelná letecká doprava ale neexistovala. Chodily za mnou desítky Botswanců pracujících v Ghanzi a okolí. Dotazovali se, zda např. nejedu do hlavního města a nemohu je vzít sebou. Když jsem se připravoval na takovou cestu, okamžitě se to rozkřiklo po celé vesnici. Cestovali pak zabalení do deky za kabinou auta na ložné ploše, předem museli vyplnit a podepsat formulář, že jedou na vlastní nebezpečí.

Není pochyby o tom, že příchod pastevců z jiných etnik, zejména Batswana a Bakgalagadi, porušil původní podmínky na Kalahari. Podstatně ovšem kolonizace burskými farmáři změnila ekologii a tak se ovlivnil život původních obyvatel. Z vlastní zkušenosti vím, že Batswana lidé Křováky podceňují a dělají si z nich legraci, jak mohou nebo je ignorují. Burové Křováky zaměstnávají jako honáky k práci kolem domu a nechávají je usadit na svých farmách. Jednou jsem potřeboval v ohradě odchytit jednu krávu a vyšetřit ji. Křováckému honákovi, měřil jen o něco více než půldruhého metru, stále unikala, rozzlobil se, popadl kámen, a když ji dostihl, usmrtil ji jednou ranou přesně vedenou do středu čelní kosti několik centimetrů nad rovinou očí v místě, kam se přikládá omračovací pistole na jateční porážce, o které nikdy neslyšel a kterou nikdy neviděl. Kdybych u toho nebyl, nepokládal bych to za možné. Nebyla to náhoda, honák mi řekl, že to již udělal několikrát.

Búrové jsou potomci holandských přistěhovalců, kteří kolonizovali Kapsko v polovině 17. století. Kolem roku 1900 přišli na poušť Kalahari jednak za účelem usazení a získání nových i když chudých oblastí vhodných k chovu masného skotu, a jednak z důvodů strategicko-obranných, aby zabránili koloniální expanzi od severu. Pilní a odolní Búrové přivezli na Kalahari domácí dobytek, vykoupili od bečuánské koloniální správy půdu, oplotili své rozsáhlé farmy, vyvrtali studny, vyhubili slony a dodnes nelítostně pronásledují lvy a levharty. Vzhledem k půdním, vegetačním a klimatickým podmínkám jeden hektar pastvin "neunese" více než 5-10 kusů dospělého skotu, jinak dochází k degradaci pastvy i zdravotního stavu zvířat. Poskytování minerálií je nevyhnutelné. V Kapské provincii narozený Jihoafričan holandského původu, který nedaleko dnešního Ghanzi postavil v sedmdesátých letech 19. století patrový dům a vybavil jej francouzským nábytkem, se "proslavil" tím, že během jednoho dne zastřelil 103 slony. Toto sdělení vyryl se svým monogramem do kůry baobabu, kterému se dodnes říká "lovcův strom". V minulém století německý přistěhovalec žijící s domorodkou prohlásil, že jejich syn se stane králem Kalahari. Vyvolalo to velký rozruch a nesouhlas zejména mezi Křováky, monarchie je pro ně neznámý pojem, neznají náčelníky, starosty ani tajemníky. Farmy Burů tvoří překážku kočování Křováků a zabraňuji migraci stád divoce žijících zvířat. Některé zvířecí druhy těmito změnami trpí, jiné prospívají. Část mého obrovského "obvodu" byla ohraničená dvoumetrovým drátěným plotem rozdělující území Botswany od Namibie. Kontrola jiného, 160 cm vysokého plotu sestávajícího pouze z pěti vypjatých ocelových lanek a dohled nad údržbáři patřily k mým služebním povinnostem. Často jsem vídával v tomto plotě chycená větší a velká zvířata, když se jej marně pokoušela přeskočit, většinou uhynula. Na 80 tisíc pakoňů gnu marně hledalo jeden rok cestu podél plotu z Ghanzi oblasti na severozápad k vodám řeky Batuti a pánvím Makgadikgadi. Nepřežili. Menší a malá zvířata se mezi lanky protáhla.

Na velmi odlehlém místě byl malý tábor vybudovaný párem amerických zoologů, kteří tam studovali chování kalaharských hyen, lvů a levhartů. Stali se iniciátory a organizátory celosvětové kampaně: *Zbourejte ploty! Do buše nepatří! Zabraňují pudovou migraci! Mnoho zvířat zahyne – jednak v drátech a zejména době sucha zabráněním přístupu k vodním zdrojům na severu a severozápadě!* To všechno byla pravda, vehementní a na celém světě publikované protesty se ale nezmiňovaly o důvodu, proč došlo k postavení této překážky. V severní bažinaté části Botswany byla slintavka ustálená, tak jako mor skotu. Eradikace vzhledem k silnému zazvěření na tyto infekce

náchylných divoce žijících přežvýkavců je více než obtížná. Řeka Chobe proudí z Angoly přes severní Botswanu, na samé hranici se slévá s řekou Zambezi a severozápadně směřuje k Zambii a Viktoriiným vodopádům. V jejím povodí je silně rozšířený výskyt bodalky tse-tse. Přenáší trypanozomiázu, nebezpečné protozonální onemocnění skotu i lidí (spavá nemoc). Populace tse-tse se úspěšně snižovala rozprašováním pesticidů, což narazilo na silný odpor evropských milovníků přírody, protože tyto chemikálie kromě hmyzu negativně ovlivňují celý biotyp a potravinový řetězec. Postavil se tam tedy pěti lankový, dvě stě kilometrový plot, který zabraňuje kontakt zejména divoce žijících kaferských buvolů s pasoucím se domácím skotem. *„Tato bariéra zabraňuje volný pohyb divoce žijících zvířat“* reklamují její odpůrci. Chov masného skotu se v Botswaně dostal na velmi slušnou úroveň a jatky v městech Lobatse a Francistown mají kapacitu porážet až dva tisíce kusů hovězího dobytka denně na technologické a hygienické úrovni dovolující export zpracovaného masa do Evropy. Tato okolnost je pro ekonomickou prosperitu země velmi důležitá, vývoz masa se podstatně podílí na státní ekonomické bilanci. Mezinárodní epizootologická a hygienická organizace souhlasily s vývozem masa z Botswany s podmínkou, že turovitým zvířatům ze zamořené oblasti se zabrání pronikání do oblasti prosté slintavky, moru skotu a trypanozomiázy, a že všechen domácí skot bude příslušně vakcinován. Je to dilema současnosti: hospodářská stabilita versus neporušená příroda.

Exportní jatky jsou vzdálené od Ghanzi osm set kilometrů, v mé době se tam většina dobytka hnala po noze třicet dnů a musela si udržet prvotřídní porážkovou kondici. Když předák honáků ztratil z tisícihlavého stáda během takového pochodu třeba i jediný kus, utrpěla jeho pověst. Na trase byly ve strategických vzdálenostech vybudovány studny, napájecí koryta a ohrady k nočnímu odpočinku zvířat v tranzitu. Stádo postupuje pomalu, současně se pase. Bez přikrmování. V noci se kolem ohrady zapalovaly tlakové petrolejové lucerny, aby světlo odradilo lvy a leopardy. Zvířata nesmí být pochodem vyčerpaná, to by se přestala pást a ztratila by na váze a tělesné kondici vůbec. Jestliže denní teplota přesáhla 36°C, skot se musel hnát v noci. Ke studním se stádo vždy přibližovalo proti větru, jinak by žíznivá zvířata byla nekontrolovatelná a hrozilo by ušlapání. Přítomnost šelem vyvolává paniku. Na koních doprovázející honáci museli být tedy velmi zkušení.

V mém sto tisíc čtverečních kilometrů rozlehlém pracovním obvodu byla jedna pro mne velmi zajímavá a poučná, státem stanovená oblast, rezervace divokých zvířat. Ke kalaharským farmám mimo tuto rezervaci patřilo kolem 170 tisíc kusů domácího skotu a menší počet koz a ovcí. Koňů tam bylo velmi málo, farmáři přesedlali na motorová vozidla. V oblasti Ghaně se choval skot výhradě masného typu asi na třiceti “rančích“ v majetku Búrů, kolem tuctu farem patřilo Botswancům afrického původu. Ministerstvo zemědělství se pokusilo s malým úspěchem zavést družstevní hospodaření na státní půdě. Ojediněle jsem viděl hovězí dobytek s genetickým původem založeným na importu z Velké Britanie. Jinak byly farmy osazeny africkým hrbatým skotem, nemá sice takovou užitkovost jako evropská nebo severoamerická vyšlechtěná plemena, ale dobře snáší horko, lépe zužitkuje chudou pastvu a je tolerantní k theilerióze, krevní parazitóze přenášené klíšťaty. Tento dobytek je odvozen z typů zebu a sanga: tuli, mashona a afrikaner. Někteří soukromí farmáři byli velmi úspěšní, jiní měli problémy. Choulostivý ekosystém a nízko kvalitní pastva vyžadují promyšlenou manažerskou organizaci. Kromě diagnostiky a preventivních akcí byl můj program doplňován kontrolou zařízení patřících ministerstvu zemědělství, byly to zejména studny a odpočinkové ohrady na cestách, kudy se hnal dobytek. Studny byly opatřeny věžovými větrníky, které čerpaly vodu. Na přechodech do sousedních “okresů“ byly udržovány desinfekční brody a karanténní stanice. Patrolování podél stokilometrových ochranných územních pásů a zábran vyžadovalo mnoho času. Kurativní činnost nebyla tak častá, ale o to obtížnější. Případy buď exotické anebo zanedbané. V mém obvodu se nalézala rozsáhlá farma řízená správcem, majitelem byl prezident Botswany. To mi na jedné straně dalo příležitost se s ním dobře seznámit, když čas od času pobýval na farmě. Paní prezidentová mne zvala na oběd. Na druhé straně řešení zákroků, ke kterým jsem tam byl volán, vyvolávalo velký pocit zodpovědnosti, a přiznám se i prestiže. Někteří veterinární asistenti znali dobře místní podmínky a byli zkušení, všichni se ale řídili prastarou africkou pravdou, že muži mají přes den ve stínu odpočívat, aby v noci neutrpěla jejich reputace. Jednou jsem byl volán k nemocnému býku, stál v ohradě se zvláštním postavením krku a divoce hrabal hrudními končetinami. Byla to vzteklina, u skotu jsem ji před tím nikdy neviděl. Klíšťaty přenášená krevní parazitóza zvaná babezióza u psů byla častá. Ochablý tonus působený avitaminózou vyvolával totální prolaps penisu býků, chirurgicky bylo možné jej vrátit do normálního stavu. Jiným zajímavým onemocněním byl endemický kopulací přenášený karcinogenní novotvar vyskytující se na pohlavních orgánech psů i fen. Kdysi jsme se učili, že maligní nádorovité bujení nemá sdělné vlastnosti. Velkou pozornost vyvolávala

pastevní konkurence divoce žijících přežvýkavců a pastevně odchovávaný skot. Také přenos infekčních a parazitárních onemocnění s přihlédnutím na zoonózy, choroby zvířat přenášené na lidi. Jednou mne policie vyžádala, abych provedl pitvu lva zastřeleného v již zmíněné rezervaci v podezření, že šlo o lidožrouta. Projížděla tudy skupina mladých německých turistů, lev vytáhl u kraje stanu spící dívku a její kamarádi se ani křikem nepokusili šelmu zaplašit. Pitva podezření prokázala.
Jinde mne na služební cestě k bažinám Okavango obklopilo stádo slonů, zvědavé slůně prostrčilo chobot otevřeným oknem auta a začalo “ohmatávat“ volant, za kterým jsem seděl.
Ze stáda se jako lokomotiva vyřítila slonice, mohla to být matka nebo opatrovnice, čelem se opřela o vůz a rozhoupala jej. Dodnes vidím její oči, nebyly ode mne více než metr. Bylo to zřejmě varování, že tam nemám co dělat, odvedla slůně a stádo se rozptýlilo. *(pokračování)*

fota autor článku

BRZDIČ HOUPAČEK

Marta Urbanová

Stojí uprostřed rozkročených statků kolem vesnické návsi přímo pod pouťovým tlampačem, patku do čela, klobouček do týla, černý svislý knír, v pravém koutku zapálené retko a jeho očím neunikne ani myš, natož nějaká ženská. I když chytá lelky a zírá do tůně oblohy, ví přesně, která si to nese kolem, to afrodisiakum, které zahlcuje jeho chřípí. A proto tenhle světem protřelý chlápek ví, v které vteřině má sáhnout na brzdu, aby se ta která houpačka dala do pohybu nebo zastavila. Aby ta, kterou má v merku, do ní nastoupila, nebo ta, která právě vyprchala, šla k šípku. V očích má liščí výraz pána nad tady tou přehlídkou umolousaných vesnických babek se zplihlými okvětními plátky a vdaných kyprých paniček i dosud nerozvitých poupat, on, který lecjaké vůně okusil, aniž by promarnil jedinou nabízející se příležitost. Neohlížel se na to, zda mají tři mozkové závity podle pravítka nebo pět nebo žádný. On, který kus světa procestoval a zná život, on, který má v malíku veškeré erotogenní zóny a svou hladinku alkoholu v krvi pečlivě doplňuje den co den. Nějakým šestým smyslem vnímá - koně pořehtávající ve stájích, hospodyně točící se kolem plotny a děti výskající tady u kolotoče. Nemusí se ani otáčet a ví, odkud která z včeliček přilétá, odlétá a která z nich mu sedne na lep.
V jeho maringotce není místo pro lásku, jen prostorné lůžko pro jeho, jak říká on sám, perverzní tělo. Někde jsem četla: „Dát tělo je akt vzájemný. Dát srdce je akt jednostranný. Často jde o pouhý hazard. A kamikadze tohoto druhu dosud nevymřeli.“ Ale tahle slova z románů mu nic neříkají. Ani mu je žádná nepřednáší. Na to nemá čas. On je muž činu. Zvířecí lásky, jak by se rád chlubil.
Kdybyste ho zblikli, kdybyste se podívali do jeho očí, vyčetli byste z nich, že většina žen mu dávala jen své tělo. S tím každá vstoupila do houpačky, létala s rozkoší nahoru a dolů a posléze vystoupila. Některá zaplatila, jiná ne a většina se ani neohlédla.
Zvlášť místní ho měli v merku a dávali si pozor na paní nadlesní. Ta zajisté platí. Zajisté. V neděli po obědě přicházela po boku svého manžela rok co rok. Tentokrát v bílých šatech, na nichž se svíjela klubka pestrých hadů, v bílém klobouku skloněném hluboko do očí. Těch pět předešlých nocí zbičovalo její tělo tak, že se rozvilo v plné kráse a dosud se chvělo v omamné vůni.
Hudba z tlampače řvala na celou náves. Veselé, spokojené hloučky se srocovaly u stánků, u kolotoče a všech atrakcí. Většina starších se dívala na ty dva. Prošli v dostatečné vzdálenosti kolem brzdiče houpaček. Pan nadlesní v myslivecké uniformě, na kloboučku sojčí pírko, se nesl proudem vesničanů jako dvojstěžník s rozvinutými plachtami a jeho paní zaostřovala triedrem svým očí cíl. Čupřinu do čela, umaštěný klobouček na tři facky, černý svislý knír. V pravém koutku zapálené retko. A v jeho očích vidí, že je stále svlečená, že on dosud cítí její zuby a nehty na svém těle, že se s ním řítí do pekla a přitom řve a kvílí vzrušením. Zalyká se bičována mocným proudem, který smýká jejím tělem. Znovu jí zalyká pomyšlením na tu hříšnou bičující chvíli a koutkem oka pohlédne na manžela.
Samotný moment tvoření je prchavý, pomyslí si pan nadlesní, když pohlédne na svou ženu. Zamíří ke střelnici a vystřelí jí papírovou růži. Aby všichni viděli. A zatímco ona se ještě chvěje pomíjející blažeností, pan nadlesní k ní přikoupí ještě perníkové srdce. Z lásky.

„Není drsnější způsob jak poznat jestli máte někoho rádi nebo ho nenávidíte, než s ním cestovat.“ Mark Twain

DUCHOVÉ V DOMĚ

Luděk Ťopka

Typický moderní domek v satelitním městečku s velkou předzahrádkou a trochu přerostlým trávníkem. Je srpen, příjemné sobotní dopoledne.
Na terase před otevřeným oknem do domu pokuřuje v zahradním lehátku asi čtyřicetiletý muž.
„Jsem rád, holka, že jsme odjeli z Marjánek už v pátek!“, odloží noviny a otočí se k otevřenému oknu k manželce Evě. „V sobotu se vždycky vracejí z víkendů a dovolených mraky aut a na té dé-šestce to není nijak bezpečné. V pátek sice jezdily kamiony, ale tak moc jsme jich zase nepotkali.“
„Karle…?“
„Ti hlupáci, co odkládají odjezd na poslední chvíli a pak šíleně spěchají, aby hned druhý den už byli, nevyspalí a otrávení, zase v kanceláři nebo v dílně. Ale já se teď...“
„Karle…?“
„... můžu pohodlně povalovat na zahrádce od rána do večera. Jen tě lituju, ty moje kuchařinko, že místo odpočinku se od rána potíš v kuchyni. Doufám, že to bude ta slíbená kachna s bramborovým knedlíkem a červeným zelím, cos mi slibovala už v lázních. Měla by sis ale taky…“
„Karle…?“
„… dát pohov. Ale počkej, já ti na oplátku namíchám něco dobrého“, vstal z lehátka a došel do malého baru v domě.
„Co bys radši, Becherovku s tonikem, nebo Martini s…“
„Martini bez ničeho!“, přerušila manžela netrpělivě Eva tónem ‚teď nebo nikdy‘.
„Karle, já nevím, jak bych to řekla, ale včera odpoledne byl v našem domě duch."
Karel si něco pro sebe pobrukoval a nalil Martini do dvou sklenek z pěkné soupravy, jeho dárku ženě ke čtvrtému výročí svatby, a jak je nesl do kuchyně, pohlédl z okna na poněkud zanedbanou zahradu.
„Ta tráva za těch čtrnáct dnů, co jsme tu nebyli, už taky zatraceně přerostla“, zabručel a zavrtěl hlavou, jak je to možné, když ji nikdo nezaléval a deště bylo pomálu.
„Hned zejtra se na to vrhnu a posekám ji. Taky některé keře už je třeba přistřihnout. No, a trocha pohybu mi taky neuškodí. Stejně mi ještě zbude půl dne na lenošení, než budu muset…“
„Karle…?“
„Ach, promiň, Evičko! Prosím, pověz mi tedy něco o tom tvém duchovi“, usmál se manžel.
„Na tom není nic legračního, Karle“, šeptla Eva a usrkla ze sklenky Martini. „Opravdu to není nic k smíchu, málem jsem z toho leknutí omdlela. Tys spal v lehátku na zahradě a já si četla v křesle, když tu mi náhle přišlo, jako kdyby dole v domě někdo byl. Vstala jsem, vešla do předsíně a... a tam to bylo.“
„Ale no tak, Evi! Za bílého dne?“
„Jo, za bílého dne! Byl to takový pomenší přitloustlý chlap s aktovkou, asi tak čtyřicátník v šedém obleku, bílé košili a s tmavočervenou kravatou. Na nohou černé, pečlivě vyleštěné boty a na hlavě do týla posunutý slaměný panamák. A na tlustém rtu pod nosem se mu leskly krůpěje potu. To vše jsem stačila postřehnout.“
„Kapky potu?“ reagoval se smíchem Karel, „Ještě jsem neslyšel, že by se duchové potili! Tak mi řekni, kdo to tam opravdu byl?“
„Karle, já ale skutečně nežertuju!“
„No tak, Evičko, uklidni se, ale jak se mohl dostat dovnitř? Já jsem přední dveře večer vlastnoručně zamkl a nemyslím, že ty bys…“
„Ovšem, že jsem je neodemkla! Taky jsem si nedovedla představit, jak se mohl do domu dostat. Jenže pak jsem si všimla, že se mu na ruce houpal řetízek se svazkem klíčů. Jedním z nich si tedy musel otevřít. Ten člověk se nijak neohlížel na moji přítomnost, ani mne nepozdravil. Jako bych tam nebyla. Najednou vytáhl z aktovky nějaký blok a pero a začal do něho psát. Ta drzost mne ale opravdu šokovala, a tak jsem se ho zeptala a hleděla mu přímo do tváře, co dělá v našem domě, a jak se sem vůbec dostal. Ale on mne vůbec nevzal na vědomí, jako by mne neslyšel ani neviděl, klidně psal do toho notesu dál a zamířil chodbou k ložnici. Počkejte, kampak to jdete, ozvala jsem se už ostře, a jak jsem natáhla paži, abych ho zastavila, představ si, že mi ruka projela jeho tělem jako vzduchem! Brr, to byla hrůza, děs!“ otřásla se Eva.
„Prosímtě! Opravdu to není nějakej vtip?“ zeptal se manžel a postavil nedopitou sklenku na stolek. „Nemáš horečku? Po té včerejší dlouhé cestě a v tom horku by nebylo divu! A to večerní ochlazení to mohlo jen urychlit. Taky jsi mohla chytit něco už v lázních. Snad to nebude nic vážného, ale raději si změř teplotu!“
„To už jsem udělala, horečku nemám, a trvám na tom, že u nás včera duch byl, a to krátce před čtvrtou. Já ho viděla tak jasně, jako teď vidím tebe!“
„Miláčku, já chápu, že tě to znepokojuje a nevymlouvám ti to, ale myslím, žes mne měla probudit!“

„To jsem taky chtěla! Jenže jsem se neodvážila obrátit se k tomu duchovi zády a počkala jsem, až odešel. Když jsem pak za tebou přišla, chrápal jsi jako hroch a už bys mi stejně nebyl nic platnej.
„No dobrá“, začal Karel po krátkém zamyšlení, „pokusme se podívat na tu věc z hlediska vědy, která existenci duchů popírá. V tom případě předpokládejme, že ten chlap v šedém byl normální skutečný člověk. Mohl to být kdokoliv, například revizor od hasičů, který si spletl adresu a jeho univerzální klíč se hodil i k našim dveřím. Tihle lidi takový klíč mají, stejně jako pošťáci, víš? A neslyšel tě možná proto, že byl příliš zabrán do své práce, nebo byl nahluchlý. Třeba to byl agent nějaké firmy s nábytkem a přišel vymáhat po dlužníkovi nesplacenou cenu. Možná tě pokládal za jeho manželku a po zkušenosti s takovými ženskými nechtěl riskovat, že mu vyškrábeš oči, nebo rozbiješ o hlavu nějakou vázu a snažil se z té situace mlčky vyklouznout. Tím by se dalo vysvětlit, proč předstíral, že tě neslyší, ani nevidí, nebo…“
„To ale nevysvětluje, proč moje ruka jednoduše a bez jakéhokoliv odporu prošla jeho hrudí a vyšla zády jako mýdlovou bublinou!“
„Byla jsi rozrušená a rozzlobená, miláčku, a proto se ti to tak zdálo. Uvažuj rozumně, byla to prostě halucinace! Taky zcela normální a zdraví lidé ji mohou zažít. Třeba i politici, učenci, básníci nebo generálové. Ostatně nemusím chodit pro příklad tak daleko, měl jsem ji v pátek po cestě i já. Ty‘s vedle mne dřímala, takže jsi to zaspala, ale vyprávěl jsem ti to přece hned, jak jsi procitla „klovnutím“ čelem o palubní desku. Z vjezdu na dálnici vyjel obrovský kamion s mraženým masem přímo do našeho pruhu. Instinktivně jsem strhl volant, abych ho předjel a jak jsem ho míjel, měl jsem náhle pocit, že se ta velká, na návěsu namalovaná hlava býka rychle přibližuje jako v útoku a dokonce jako bych ucítil jeho páchnoucí dech! Nu, projeli jsme jen taktak, a až po sto metrech jsem si s úlevou oddechl. Takže vidíš, že halucinaci může zažít kdokoliv.“
„To moje *halucinace*“, ušklíbla se Eva sarkasticky „voněla po parfému a pudru jako u kadeřníka a žvýkala wriegleyjku, ale přesto u nás byl duch, a basta!“
„Dobrá, máme tedy v domě ducha“, zasmál se Karel „ale zatím nám neučinil nic zlého, ne? Ani tě nepolekal nějakým tím svým bububu. Tomu říkám civilizovaný duch. Ale víš co, dejme si sklenku na jeho zdraví!“
„Pssst“, přiložila náhle prst ke rtům.
„Co je?“
„Někdo právě vešel do domu! Slyšela jsem odmykat dveře a teď i hlasy. Ty ne?“
„Ne!“
„Je to tu znovu!“ zbledla Eva. „Můj Bože, Karle, je to tu zas!“
„Nesmysl, ale aby ses uklidnila, půjdu se na ně podívat. A ty tu počkej!“
„Ne, ne, jdu s tebou!“

Prošli spolu rychle a tiše dolů chodbou k obývacímu pokoji a promluvil ten v šedém - „Je v dobrém stavu a má řadu předností: dvě ložnice, velký obývací pokoj, moderní koupelnu, plně elektrizovanou kuchyň, dva pokoje v podkroví, ústřední plynové topení, zahradu s ovocnými stromy a garáž. Cena je velice výhodná, pouze dva milióny, tři sta tisíc. A protože dům prodává banka, je jistě možno sjednat i prodej na úvěr.“
„Poslyšte, pane,“ vmísil se mu do řeči Karel, „tady jde asi o nějaký omyl…“
Ti tři mu ale nevěnovali ani nejmenší pozornost a rozhovor plynul dál.
„Jak je to s nábytkem a vybavením?“, otázala se mladá nastávající maminka. „Zdá se docela nový a účelný a podlahy jsou pokryté koberci ode zdi ke zdi.“
„To je několik dalších výhod, o kterých jsem se zmínil“, přikývl ten očividně realitní agent. „Všechen nábytek je jen půl roku starý a majitel ho již plně zaplatil. Kdybyste si ho nepřáli, musela by ho banka prodat v dražbě, a za něj by, jako za použitý, příliš neutržila, tak by pro vás ta úspora na ceně nemovitosti nebyla velká. Výhodnější je vybavení si ponechat.“
„Poslyšte, lidi,“ zdvihl hlas Karel, „už to vám to říkám podruhé, nevím, v jakém domě si myslíte, že jste, ale tenhle není na prodej. Vezměte to laskavě na vědomí a odejděte v pokoji, než zavolám policii!“
V tu chvíli se Eva s výkřikem otočila a vyběhla z domu dveřmi, které se za ní hlasitě přibouchly. Její manžel na vteřinu zaváhal, ale pak se rozhodl nechat vetřelce na později, Evin strach byl důležitější. Vyběhl za ní ven na verandu, ale nikde ji neviděl a teprve když ji podruhé zavolal jménem, ozvala se. „Jsem na zahradě, miláčku!“, odpověděla mu se slzami v očích stojíc za hradbou keřů buxusu, „Promiň, ale popadla mne taková hrůza!“

„Dobře, drahá, už je zase dobře“, sevřel ji v náručí, “a uklidni se, už se nemusíš bát. Právě mne napadlo vysvětlení, že jsou hluchoněmí. Tak je to, všichni tři jsou hluchoněmí.“
„Ale oni spolu přece mluví!“
„Takhle postižení lidé si umí odečítat slova ze rtů, to jsi jistě slyšela.“
„Dobrá, jestliže byli hluší, rozhodně nebyli němí, když spolu tak dobře a srozumitelně hovořili. A určitě nás museli vidět!“
„Ne tak jistě, Evi! Stáli jsme přece těsně u chodby a v tom rohu je velké přítmí. Prostě nás neviděli.“
„Ne, Karle! Jsou to duchové, říkám ti. Duchové!“
„Duchové neobchodují s realitami, a pokud vím, nenosí ani těhotenské šaty. Počkej tu, já se tam vrátím, vyhodím je konečně z domu.“
„Prosím tě, Karle, nenechávej mne tu samotnou! Já jsem ti to neřekla, ale cítím se od toho setkání s nimi tak divně, jakoby na mne sáhla smrt! Ztrácím z toho rozum.“
„To bych musel ztratit rozum i já, a jak vidíš, jsem v pořádku. Tedy, viděl jsem ty tvoje duchy taky, to nemohu popřít, ale ujišťuji tě, že mi žádný strach ani trochu nenahánějí. A ty přece víš, stejně jako já, že něco takového ve skutečnosti prostě není. Řekni si to nahlas: duchové nejsou!“
„N… n… no, no vlastně…“
„Dobře, tak mne to nech s těmi domnělými strašidly rychle skončit.“
„Já – já půjdu s tebou!“
„Myslím, že bys raději neměla!“
„Karle, prosím…“
Vešli spolu do domu a zastihli tu trojku v okamžiku, kdy mladší muž souhlasil, že by mohl složit zálohu ve výši osmi set tisíc, případně i celého jednoho milionu korun.
„Co blázníte, lidi!“ vykřikl už podrážděně skutečný majitel a dodal mimořádně hlasitě a zřetelně, „Tenhle - dům - je - náš - a - není - na - prodej!“
„Jsem si jist, že nabízená záloha v hotovosti postačí,“ vedl agent svou nerušeně dál a protože banka může snadno změnit dosavadní hypotéku na zbytek ceny, proběhne všechno hladce a nemovitost bude převedena na vaše jméno.“
Mladá paní, tak šťastná, že ten pěkný domek bude patřit jim, proběhla tančíc kuchyní i obývákem až k domovním dveřím a oba muži vykročili se smíchem za ní.
S bojovně vystrčenou bradou vyběhl Karel za nimi a dostihl je u otevřených domovních dveří. Mladý pár už byl venku na terase a agent se právě chystal zamknout.
„Teď už mám ale toho nesmyslu opravdu dost!“, zařval Karel, napřáhl ruku na tu drzou hlavu a cíl přesně trefil, ale nikdo úder neucítil, ani on…
Klíč se v zámku dvakrát otočil, „malý obtloustlý“ lehce zacloumal dveřmi, aby se ujistil, že jsou dobře zamknuté, podal klíč mladému a poznamenal.
„Ty nešťastné lidi, kterým tenhle dům dosud patřil, by jistě potěšilo, že se vám tak líbí a že v něm po nich budou žít mladí manželé. Byli to milí lidé, jen o pár let starší než vy. Minulý týden se vraceli předčasně z dovolené a vybrali si pro cestu špatný den. Zrovna pátek, kdy je tahle dálnice plná kamionů, které v sobotu jezdit nesmějí, a tak je potkalo strašné neštěstí. Ohromný kamion s mraženým masem jim vjel na dálnici za Plzní do cesty, dostal smyk, převrátil se a pohřbil je pod deseti tunami hovězího. Všechno prý šlo tak rychle, že si ti dva snad ani nestačili uvědomit, co se jim stalo. Nu, já vám přeji v tomto domě jen samé štěstí!“

NABÍDKA STIPENDIA PRO STUDIUM NA CARLSBAD INTERNATIONAL SCHOOL

V nabídce soukromé mezinárodní elitní denní internátní školy v Karlových Varech jsou dvě stipendia s padesátiprocentní dotací – zápis září 2016 nebo leden 2017. Škola, která si klade za cíl vychovat studenty pro prestižní světové univerzity, přijme nadané žáky od 13 do 17 let z dvaceti sedmi států světa. Školné i s ubytováním je 29 tisíc eur ročně, bez ubytování 12,5 tisíce eur. Pro dva zájemce z Austrálie nabízí CIS poloviční slevu.

Více na http://carlsbadschool.cz

ČESKÝ SOCHAŘ JAROSLAV VACEK

Alena Klímová

Na mistra vzpomíná Pavel Kohout

Můj dlouholetý přítel, akademický sochař Jaroslav Vacek se narodil 6. 12. 1923 v Malých Kosihách na Slovensku, kde jeho otec, ruský legionář, sloužil u finanční stráže. Dětství prožil střídavě ve svém rodišti na Slovensku a u babičky v Orlických horách. Po ukončení měšťanské školy se v Olomouci vyučil štukatérem. Do dílny přicházeli sochaři a on tam „přičichl" k sochařskému umění a sám začal též zkoušet a vytvářet drobné plastiky.

Ve druhé světové válce mu bylo 17 let a se spolužákem se chtěli dostat přes Rusko do Řecka, do zahraniční armády. Mladí muži byli chyceni, uvězněni a po výslechu gestapem vráceni jako nezletilí „dobrodruzi" rodičům. Po vyučení byl v roce 1941 přijat do Školy umění ve Zlíně. Ke zkouškám donesl kufr plastik. Profesor Vincenc Makovský si je prohlédl a poslal ho domů. Zkoušky dělat nemusel a byl přijat. Jaroslav Vacek však školu nedokončil, nedodržoval pravidla přísného školního režimu, byl ze školy vyloučen a o něco později totálně nasazen.

Teprve po válce se stal žákem profesora Jana Laudy na pražské Akademii, kterou úspěšně dokončil. Po ukončení studií následovala v letech 1951 – 1953 vojenská služba. Po vojně už zůstal v Praze. Do samostatného tvůrčího života vstoupil ženatý, zabezpečený skromným, ale pravidelným platem své ženy, zdravotní sestry. Zemřel 26. dubna 2012.

Se sochařem Jaroslavem Vackem mne v roce 1955 seznámil můj přítel, akademický malíř Alfréd Fuchs, se kterým jsem byl koncem druhé světové války v roce 1944-45 v německém lágru v Bystřici u Benešova. Ferda, jak jsme mu důvěrně říkávali, mě tehdy představil několika sochařům, kteří velmi často potřebovali rychle vyfotografovat různé studie vznikajícího díla z hlíny či ze sádry. Tyto pracovní a studijní fotografie nejen odhalovaly chyby díla, ale také sloužily k dokumentaci vznikající plastiky. V té době jsem se začal zajímat o černobílou fotografii a naučil jsem se všechny potřebné techniky, které k fotografování plastik patří. Takže jsem mohl v letech 1997 – 1999 spolupracovat s Jaroslavem Vackem na vydání „Katalogu" jeho celoživotního díla. Pravidelně jsem však jeho ateliér navštěvoval nejen „pracovně", ale také jen tak, na kus řeči, až do jeho smrti. Byli jsme si nesmírně blízcí a vážili si jeden druhého. Snad jen proto jsme si téměř 20 let vykali, on byl pan Vacek, já pan Kohout… než jsme přišli na to, že bychom si „snad" už měli tykat.

U Jaroslava Vacka jsem dokonale poznal, jak nesmírně náročné povolání je sochařina, a to nejen fyzicky. Sochař musí umět celou řadu řemesel. Musí umět pracovat s kovem i dřevem, umět kreslit, být však zároveň kamenníkem, štukatérem, tavičem a slévačem kovů, chemikem.

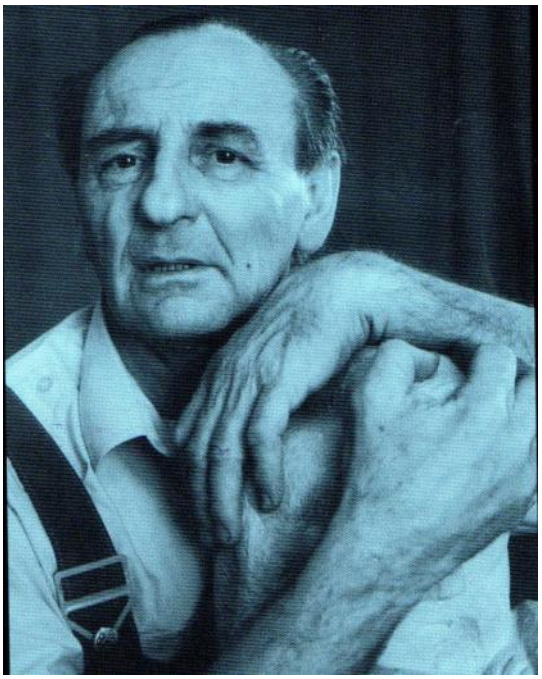

Je nutné, aby též uměl zvládnout brusku i vrtačku a v neposlední řadě musí mít talent a šikovné ruce. To vše Jaroušek uměl a měl, a příroda mu k tomu tvoření nadělila velké a neuvěřitelně silné ruce. U Jaroslava jsem obdivoval jeho nepředstavitelnou tvůrčí poctivost. Neváhal zničit hotové dílo, u kterého objevil malou chybičku, kterou viděl jen on sám. Obdivoval jsem jeho nevšední pracovitost, uměleckou vytrvalost a skromnost.

Dodnes vlastním řadu jeho plastik a mám je rád všechny. Těším se jimi. Každá z nich vyjadřuje tvůrcovu invenci, okamžik naladění i tvůrčí záměr a já tohle vše stále intenzivně vnímám. Vždyť jsem byl u zrodu téměř všech jeho děl a na každé mám nějakou vzpomínku. Jako by to bylo dnes, pamatuji si ten den, kdy začalo jeho „odcházení". Byl letní den roku 1999, na programu jsme měli udělat poslední snímky, přední i zadní pohled jeho plastiky ECCE HOMO, do připravované monografie. V atelieru byl také náš společný přítel, sochař a medailér Milan Knobloch, a my si povídali. Jaroslav si stěžoval, že ho nějak bolí a brní pravá ruka. Já mu říkal „to máš z toho sekání do kamene". Dali jsme se do díla. Já fotografoval, Jaroslav stál na sochařské bedně a v rukách, jako pozadí, držel deku, se kterou pohyboval. Něco chtěl říci, ale nemohl, začal se smát, ale nakonec se přece jen vyjádřil. Nějak jsem si dal jeho potíže do souvislosti a řekl jsem mu: „Jaroušku, to se mi nelíbí. Myslím, že máš malou mozkovou příhodu, budeš muset do nemocnice". Pochopitelně že nechtěl. Nakonec jsme ho s Milanem Knoblochem a s jeho manželkou přemluvili. Jaroslav Vacek se na to ještě převlékl a oholil. Přijela sanitka, sám bez pomoci sešel ze schodů a byl odvezen na interní oddělení nemocnice v Motole. Jenže od sobotního

*„Cestování je krásná věc,
jestliže máme domov a kam se vrátit.“
Irwin Shaw*

dopoledne až do nedělního večera patrně neměl takovou odbornou péči, jaká byla při tomto těžkém onemocnění nutná, přestal mluvit úplně a ochrnul na pravou stranu těla. Z nemocnice byl asi za čtyři dny na žádost rodiny se zápalem plic propuštěn a převezen do nemocnice do Brandýsa, kde ho dávali do pořádku. Domů se vrátil asi za tři týdny, ale už s navždy ochrnutou pravou stranou těla a zbytky řeči. Lidská nezodpovědnost, ale možná nezvratitelné osudové dění, tak připravily velmi činorodého člověka a vynikajícího českého umělce o 12 let života. Přesto se i v těchto letech ještě pokoušel pracovat na svých dílech.

Dílo tohoto pozoruhodného sochaře je velice rozsáhlé, od komorních plastik k monumentálním dílům. Nejlépe o tom svědčí řada míst, kde jej jeho sochy representují. Uvedu zde jen velmi malý výčet jeho děl - bronzová „Fontána“ na Pražském hradě, žulová „Fontána“ v Mladé Boleslavi, pískovcové „Shledání“ v Litoměřicích, cínový „Reliéf“ na škole na Pankráci v Praze, mramor „Vlna“, před Evropskou galerii v Sársku, mramor „Rodina“ v soukromé sbírce v USA, mramor „Torso“ a „Ecce Homo“ v soukromé sbírce v Anglii. To vše jsou velká díla, vesměs umístěná v plenéru.

Musím říci, že velmi lituji toho, oč jsme přišli jeho odchodem na věčnost. A toho, že osobnost tak velké invence, tvůrčí umělecké síly a poctivosti, velké píle a pracovitosti, byla díky nezodpovědné lékařské „péči“ předčasně vyřazena z umělecké činnosti. Přesto vím, že jeho dílo bude stále obdivováno a posuzováno mnohými. Vždy bude mít sílu inspirovat a vést diváka, ale i umělce teprve začínající do krásných sfér lidského tvoření, kde je nám všem tak dobře…

A ZASE PRŠÍ…

Josef Tomáš

A zase prší… Jako tolikrát už
od oné chvíle, kdy pan Verlaine
naslouchal bubnování deště na střechách
a napsal potom pro sebe i pro nás
báseň o zmoklém velkoměstě.
Hluboko pod ním
hlomozily drožky obručemi kol
za kopyty opravdických koní
a muž beze spěchu přešel s dlouhou tyčí,
jíž zažíhal punčošky plynových lamp.
Veliký kus města už osvětlil,
ale svou hlavu si odnášel dál,
zataženou, jako zhaslý knot, mezi rameny.
Měl jistě hlad a byl jistě chudý.
Myslel na jídlo a na teplý, suchý dům,
v němž by usušil podzimní promoklost
a rozehřál svou prahistorickou zimu.

To bylo… Nyní však –
ve městě, v kterém žiji já,
je všechno mnohem jednodušší.
Elektrická světla všechna najednou
rozžehne automatický vypínač.
A namísto hlomození jenom šustění
aut s gumovými koly
je v pevných domech téměř neslyšet.
Lidé jsou víc než nasyceni,
a sedí si v teple, takže déšť
je pro ně něco, co se děje venku.
I život je pro ně většinou
pouze něco, co je hlavně venku.
A smrt? Ta je pro ně stále ještě tím
co nejdál venku, za deštěm a za tmou,
čeká na někoho jiného než na ně.

Všechno jsou to spíš slova
nežli skutečnost.
Slova, k nimž zítřek přidá slovesa,
a sny a plány je pak rozvije
do barevných vět a hodí v souvětí,
v nichž jako listy stromů po řekách
si budou ze dne na den plout,
jakoby bez konce, jakoby bez zastavení…

(Květen 1983)

HODINA KOZOROHA

Marta Urbanová

Noc se převalovala v dusných pokrývkách, město pod ní funělo, hučelo, město, jemuž není vlastní klid ani spánek. Město nespavec, město náměsíčník. Auta, lidé v ulicích, vertikály světelných reklam, život přelévaný horkou krví do lůna noci jak ve spojitých nádobách. Okna mrakodrapů, ta dokořán neschopná pozřít tepot noci a ostatní v područí klimatizace. Letadla přistávají i v noci a vlaky na Central Station kopírují své tratě nočních směn. Parky ponořené v listoví stromů skrývají nebeské ptactvo i bezdomovce v jejich monotónních snech. Noc města pomalu vychládá po rozpáleném dni. Sem tam do ní vtrhne závan větru nesoucí od moře slanou příchuť. Dává tušit nekonečnou dálku vod přelévajících se u břehů. Malých *ferrys* držících se přístavů i obřích lodí připravených na zaoceánské plavby. Město má navrch, všechno zapadá do jeho soukolí a ten kdo se právě vklínil do jeho koleček, byť k smrti unavený, nemá na spánek ani pomyšlení. Všechny jeho nervy jsou ve střehu a napjaté tím soukolím k prasknutí.

Jednou z nich je Izabela, žena bdící na úzké železné posteli, která sem vpadla, hnána svými sny až přes polovinu světa. Spánek je daleko, nepřichází a ona nevidí nic než světla noci probleskující škvírami žaluzie jednoho jediného okna.

Z odvrácené strany zeměkoule ji sny dohnaly až sem, aby se ocitla v této síti soukolí, na tomto lůžku. V přetopeném Sydney. Čeká, že přečká noc, první noc, aby vypadla z tohoto hostelu do slušnějšího bytu. Má představu něčeho solidního v centru města, nejlépe v některém z mrakodrapů s typickými bazény a vířivkami uvnitř domu. Večer v této ubytovně je k nepřečkání. Hučící kotel, mraveniště či speciální lahůdka naservírovaná mladým, než se někde uchytí a začnou skutečný život. I když ona sama sem nikterak nezapadá jako staříci, kteří si zřejmě vyjeli do luxusního města s pouhým měšcem *coins* v kapse. Zírala na ně překvapeně, jak posunovali kufr do schodů, jak si vzájemně pomáhali v naději, že ten kufr dovlečou až někam nahoru do pokoje. Měli smůlu, že kolem nešel náhodný mladík. Každý by jejich kufřík popadl a poradil by si s ním jako s pírkem. Taková tu vládla atmosféra. Z každého, na koho jste narazili, čišela ochota pomoci, smích, řehot a každá radost tryskala jako pivo z naraženého sudu. Příliv mladých do tohoto města je bouřlivý a sladký jak chuť burčáku.

Žena se převrátila na bok, zabořená do dojmů z cesty, jež ji přenesly o několik hodin proti času na jižní stranu zeměkoule, na toto asketické lůžko. Když poprvé opustila pokoj a vstoupila do úzké chodby mířící k společným toaletám, jakýsi mladík jí ustoupil z cesty, rozevřel náruč a začal zpívat O sole mio. Ženu tím docela uzemnil. Dveře pokojů kolem se zvědavě otvíraly a on vášnivě pěl jen pro ni. Chodba se zaplnila. A on neztratil notu, stále se jí díval do očí a jeho hlas měl sílu, jako by zpíval sám Pavarotti pro tisíce lidí. A stejně tak gestikuloval a rozvíral náruč, jenomže nedržel bílý kapesník. Jeho zpěv plnil celý prostor hostelu a on jen zpíval a zpíval. Zářil štěstím, že už je v tomhle městě, v několikamilionovém kotli, kde mu pokvete život, který si vybral. Když se zpěvem skončil, všichni se roztleskali. Žena odcházela poslední. Když se vrátila na pokoj, nebylo tam nic, než doznívající tóny jeho písně, kterou nechávala doznívat ve svém srdci. Připomínala si mladé časy, kdy měla dostatek lásky, kdy chvíle milování byly nektarem jejích dnů. Kufr stál u stěny, ani ho nevybalovala. Nasadila si brýle a četla noviny. Každý řádek znala už zpaměti. Četla je celý večer. Co jiného lze dělat tady v sevření čtyř stěn, než je pročítat znovu a znovu. Nebylo kam se dívat. Jeden laciný obrázek visel na stěně, nic neříkající scénka, reprodukce nějakého bezvýznamného snaživce. Dveře a okno. A kovová kostra její postele. Na takovém provizorním lůžku snad nikdy v životě nespala. Postel primitivní, ale povlečení čisté. Když vystřela ruce a dotkla se její konstrukce, kov příjemně chladil. Proplétala se prsty chladivými špruslemi a myslela na to, proč se noc tak líně vleče.

Rozsvítila a pohlédla na hodinky, zklamaně zhasla. Tyhle hodinky opatrovala jako poklad. Dárek od manžela, k němuž se upírala celých deset let tam někam, kde by ho mohla tušit. Věděl o jejím rozhodnutí, o jejím scestném nápadu vydat se na stáří do takové dálky za neznámým snem.

„Když někdo stráví přespříliš času cestováním, nakonec se stane cizincem ve vlastní zemi.“
René Descartes

Byl to jen sen, nic konkrétního. Sen zbavit se samoty. Být mezi lidmi, uniknout stereotypu. Potkávat nové podněty. Nikdo netušil, co se skrývá za jejím rozhodnutím. Jen ona sama znala příčinu své cesty. Manžel by ji pochopil. Znal její duši jako nikdo jiný. Byl milován jako málokterý muž.
Noc se šinula k ránu pomalu. Neměla důvod spěchat, protože život v ulicích stále držel své tempo. Hluboká noc neměla do jeho světel přístup. A zvuky, kterými dosud žila, žena jasně slyšela. Byla to noc mulatka, živá, mladá, temperamentní a ženě připadalo, že se nikdy neunaví. Občas zaslechla pravidelné krátké avízo vlaku vjíždějícího do tunelu. Ale hostel se posléze ztišil. Jeho věčný smích umlkal, až se docela ztratil. Zmizely i kroky na chodbě, věčné bouchání dveří a zvuk vody v potrubí. Nastalo zvukové vakuum uvnitř budovy.
Žena rozsvítila. Hodinovou ručičku zahlédla na čtyřce. Zhasla. Ještě pár minut se nepohnula, nepřemýšlela a náhle znovu rozsvítila, popadla ručník, sprchový gel, klíč od pokoje a vstala. Zamířila ke sprchám. Na konci chodby vedle sebe uviděla dvoje dveře. *Female* neměly kliku, kterou by se daly otevřít. Žena nad tím nepřemýšlela a vešla samozřejmě do druhých dveří označených *Male*. Ostatně jsou čtyři ráno, pomyslela si. Shodila ze sebe noční košili a vstoupila do sprchy. Ještě než otočila kohoutkem, zaslechla dveře. Zpozorněla a čekala. Kroky vešly dovnitř do sprch. A k její kabině. A náhle spatřila ruku otvírat skleněné dveře. A než se zmohla na jakýkoliv křik nebo slovo, vstoupil k ní do sprchy nahý muž. Počáteční obavu vystřídal údiv, že se jako bezbranná poddala dané situaci, aniž by se vzchopila k protestu. První, čeho si žena všimla, bylo jeho přirození. Tak mladé a pokojné, že nepůsobilo nijakým nízkým pudem, ale uměleckou krásou. I mladík byl krásný. Žena na jeho vstup nijak nereagovala. Stáli docela blízko naproti sobě. Mladík se představil. Řekl své jméno.
Ženě vzápětí vypadlo z paměti.
Izabela, zamumlala, aby se také představila, a chovala se, jako by na sobě měla šaty. Nezakryla si rukou prsa ani rozkrok, zůstala stát, ruce podél těla, jako by jí bylo patnáct a přišla ve škole na stupínek.
Jsem Francouz, pokračoval.
Podívala se mu do obličeje a viděla, že je milý a hezký.
Jste krásný muž, řekla, jelikož jí skutečně tak připadal.
Otec je Francouz a matka byla z Řecka.
Jste krásný a velmi mladý, opakovala jako školačka, která neví jak dál. Připadala si, že nemá půdu pod nohama a v mozku prázdno.
Jste také hezká.
Měla by se ho zeptat, proč k ní vstoupil do sprchy, co čeká, když je stará, ale místo toho: Jste moc mladý a já proti vám stará.
Mně už je dvacet sedm, ohradil se mladík.
Dvacet sedm, pomyslela si žena, dívala se mu do očí, ne na jeho nahé tělo. Byl skutečně nádherný tak, že by mohl stát modelem pro sochu.
A kolik, myslíte, že je mně?
Čtyřicet, odpověděl.

Náhle sáhl na kohoutek a spustil sprchu. Nejdřív maličko drobně se tříštily kapičky vody a on do nich vložil svou ruku. Pak sáhl po jejím gelu a dal jí ho do ruky, naznačil, aby mu umyla záda. Otočil se. Nabrala si gel do dlaně a lehce ho hladila po ramenou, po zádech. Ani nevěděla, proč to dělá. Ani si neuvědomovala, jak je jeho tělo mladé a nádherné a co by mohlo následovat, kdyby se otočil a vzal ji do náruče. Neuvědomovala si v tu chvíli nic nepatřičného ani zvláštního. Co kdyby roztočila oba kohouty a dala vodě volný průchod. Voda by vytryskla vší silou vlahá a prudká a bušila by do nich a bičovala by je. On by víc otevřel náruč, přitiskl by ji více k sobě a ona by zabořila obličej do jeho mladého těla. Možná by se proudy vody změnily v její slzy, které bolest zadržovala v jejím těle, možná by se tím spojením slzy uvolnily a ona by se konečně vyplakala.
Manžel by to pochopil, ano, on by to určitě pochopil.
Ale nic takového se nestalo. Noc byla horká, kulminovalo zde léto v měsíci Kozoroha a noc odcházela. Hodina Kozoroha dostoupila svého nejvyššího bodu a byl čas s ní skoncovat. Žena nemohla, prostě nemohla dál pokračovat, jako při jiných příležitostech, které jí život nabízel. Její jediná láska patřila manželovi.
A bez lásky je prožitek jen laciná špinavá mince.
Ani neví, jak tu chvíli, tu horečnatou hodinu přerušila. Ve vteřině natáhla na mokré tělo noční košili a ze sprchy vypadla. Dopadla na svou železnou postel a chvěla se vzrušením, neznámým pocitem štěstí. Zabalila se do polštáře a přitiskla k němu tvář. Ještě stačila poděkovat. On to určitě pochopí. Okamžitě usnula.
Ráno už nedoufala, že ho potká. Ani po tom netoužila. Chvíle ve sprše je nenávratně pryč. Její napětí a kouzlo se nedá vrátit. Neměla pocit provinění, jen štěstí. Nasedla do taxíku a ještě pohlédla ke dveřím hostelu. Věděla s naprostou jistotou, že hodina kozoroha se nebude už nikdy v životě opakovat.

VÁŠEŇ K NOČNÍ OBLOZE

Dagmar Honsnejmanová

Petr Horálek se narodil roku 1986 v Pardubicích a snad to byl osud, když tehdy na obloze prolétala nejznámější kometa na světě 1P/Halley. Letos tedy oslavil kulatých 30 let života, z nichž většinu věnoval své vášni – hvězdám a vzácným astronomickým úkazům.

Již na základní škole si zamiloval svět vědy, techniky a přírodu. První dětská dobrodružství prožil na Sečské přehradě, která se pro něj stala tím nejkrásnějším místem na světě. Čím víc času trávil v přírodě, tím více si zamiloval noční oblohu. Stal se astronomem a vášnivým pozorovatelem hvězdné oblohy. V roce 2006 absolvoval Technické lyceum v Pardubicích a v roce 2011 ukončil bakalářské studium Aplikované fyziky a astrofyziky na Masarykově univerzitě v Brně. Největší nadšení u něj vzbudily snad nejkrásnější přírodní úkazy na světě – sluneční a měsíční zatmění. Za těmi nejzajímavějšími putuje po celém světě. V roce 2015 mu o těchto úkazech vyšla obsáhlá publikace „Tajemná zatmění".

Od útlého mládí až do konce středoškolských let pracoval jako dobrovolník na Hvězdárně barona Artura Krause v Pardubicích, jako redaktor čtvrtletníku Baronesa nebo jako tiskový tajemník Astronomické společnosti Pardubice. Při vysokoškolských studiích v Brně působil jako demonstrátor na Hvězdárně a planetáriu Brno, později pracoval jako pozorovatel bolidů v oddělení Meziplanetární hmoty na Astronomickém ústavu AV ČR v Ondřejově a jeden rok rovněž jako astronom a popularizátor astronomie na Hvězdárně v Úpici. V roce 2014 pak odcestoval na rok na Nový Zéland, kde si přivydělával na sadech s ovocem, aby se mohl věnovat fotografii jižní noční oblohy. Po svém návratu se začal věnovat na volné noze popularizaci astronomie, příležitostné novinařině a také astrofotografii, která ho za poslední léta nejvíce proslavila po celém světě. Jako dobrovolník je už od roku 2009 vedoucím redaktorem serveru České astronomické společnosti www.astro.cz. Je autorem několika audiovizuálních pořadů pro veřejnost, několika fotografických výstav a věnuje se přednáškové i spisovatelské činnosti. O jeho činnosti se nejvíce dozvíte na jeho stránkách www.astronom.cz/horalek.

Významný milník v jeho životě nastal v roce 2015, kdy se stal prvním českým Foto ambasadorem Evropské jižní observatoře (ESO**)**. Právě nadnárodní společnost se sídlem v německém Mnichově, spravující špičkové astronomické observatoře v poušti Atacama v Chile jej pak pozvala na půlroční stáž, při níž se kromě druhé fotografické expedice do Chile podílel i na scénářích několika epizod světově populárního pořadu ESOcast. V jednom z dílů je popsán i jeho největší fotografický úspěch v očích pracovníků ESO – zachycení prchavých rudých skřítků nad extrémně vzdálenými bouřkami v jižní Americe. Petrovy fotografie pro ESO najdete zde: http://www.eso.org/public/outreach/partnerships/photo-ambassadors/#horalek. V říjnu 2015 po něm byla za jeho zásluhy pojmenována planetka 6822 Horálek, která obíhá na dráze v hlavním pásu planetek mezi Marsem a Jupiterem.

Jak bylo zmíněno, v roce 2015 vydal knihu „Tajemná zatmění", fascinujícího průvodce nejkrásnějšími úkazy na nebi. Dozvíte se v ní, jak bylo lidstvo od nepaměti fascinováno těmito jevy, poznáte historii pozorování i vědeckou současnost. Poznáte zákony, podle kterých se úkazy zatmění řídí, a co z nich činí nezapomenutelné zážitky. Jedinečnost knihy podtrhují úžasné fotografie a především autentické cestovatelské vzpomínky autora, ve kterých popisuje dramatické i dojemné momenty z expedic za zatměními. Závěr knihy je pak unikátem – najdete zde zevrubný přehled všech zatmění viditelných z České republiky až do roku 2060 s bohatým obrazovým materiálem a pro fajnšmekry nechybí ani přehled nejvýznamnějších úkazů ve zbytku světa.

Již druhým rokem je Petr Horálek jedním z partnerů fotografické soutěže knihovny U Mokřinky v Mokrém, a to díky jejím vesmírným tématům: První téma „Slunce ve všech podobách" bylo úspěšně završeno jeho přednáškou a představením úspěšné knihy „Tajemná zatmění", kterou si odnesl vítěz soutěže i s Petrovým věnováním. Druhého právě probíhajícího tématu „Za všechno může Měsíc jen", do níž věnuje svou druhou, opět unikátní, knihu „Dobytí jižního hvězdnatého ráje". Nádherné fotografie z obou ročníků je možné vidět na stránkách knihovny www.obecmokre.cz/knihovna.

Petra Horálka jsem trochu vyzpovídala

Vím, že máš rád kometami osetou noční oblohu, sluneční a měsíční zatmění? Kdo tě k těmto pozorováním přivedl?

Za tím stálo několik osobností, které jsem měl tu čest za svého života poznat. Ke kometám mě takřka „přilepil" královéhradecký nadšený astronom Martin Lehký, jeden z nejvýkonnějších astronomů-pozorovatelů na světě. Jeho nadšení pro astronomii a hlavně komety je tak nakažlivé, že nešlo odolat. Ale jak jsi správně zmínila, velkou vášní jsou právě sluneční a měsíční zatmění, která mě tak nadchla, že jsem o nich devět roků psal knížku. Jsem moc rád, že ji nakonec nakladatelství Albatros vydalo. K těmto úkazům mě přivedl dnes již bohužel zesnulý vedoucí pardubické hvězdárny Václav Knoll (1964-2010), který jimi byl sám doslova posedlý. Pořádal „expedice SAROS", celkem čtyřikrát se s podobnými nadšenci vydal do světa za úplným zatměním Slunce, když to po roce 89 konečně šlo, a velmi rychle se z toho stala tradice. Po jeho smrti, která nás velmi zasáhla, se snažím v jeho tradici pokračovat stůj co stůj.

Určitě máš mnoho astronomických zážitků, zmiň alespoň jeden.
Ano, bylo by jich opravdu hodně. Vzpomínám si třeba na Cookovy ostrovy, konkrétně ostrov Aitutaki, kde jsem pochopil rčení „Co je v domě, není pro mě“ v úplně jiném významu. Když mají lidé něco na dosah, vůbec jim to nepřijde zvláštní a právě na Aitutaki měli tak úžasné nebe, že bych za to vraždil. No a samotní obyvatelé ostrova si toho k mému údivu nebyli vůbec vědomi. Takže v praxi to probíhalo tak, že jsem po nocích chodil po tmě s foťákem podél silnice a lidé jezdící kolem na mopedu nedokázali pochopit, že nepotřebuju světlo, protože se kochám hvězdným nebem, a to poslední, po čem zrovna bažím, je oslnění jasnou baterkou. „*A kam že to jdete? Vždyť je hrozná tma…*“ opakovala mi vyděšeně jedna sličná Maorka na mopedu u kraje silnice. A já jen: „*Jaká tma, vždyť koukněte na ty hvězdy, to si tu člověk ani nemusí svítit!*“ Jen jsem to dořekl, tak se dáma zarazila, zamyslela se a pak povídá: „*Aha… no ona je tady kousek nemocnice, tak si prosím nasedněte…*“ a už měla tendenci mě nabrat za sebe a nezištně zavézt na vyšetření. Protože v jejích očích jsem rozhodně nebyl v pořádku. Rychle jsem pochopil její starost i zděšení, z ramene sundal stativ s foťákem, namířil na blink do centra Mléčné dráhy a vyfotil. Když se fotka centra Mléčné dráhy ukázala na obrazovce mojí zrcadlovky, žena nemohla uvěřit. Obdivně si to prohlížela, říkala, jak je to úžasný a pak se podívala poprvé vzhůru k nebi: „*Jéžíš, ono to tam je!*“ Začala ukazovat do nebe a přiznala, že ani netušila, že něco takového nad Aitutaki mají! Ten zážitek ji rázem obměkčil natolik, že mě tak nezištně, jako při té původní snaze odvézt mě na vyšetření, opravdu posadila za sebe a dovezla na nejbližší kopeček ostrova, kam jsem pěšky mířil a odkud jsem chtěl fotit.

Byl jsi na mnoha observatořích světa? Která tě zaujala nejvíc a proč?
Mojí srdcovkou je observatoř La Silla v Chile. Je na vrcholu kopce ve výšce asi 2400 metrů nad mořem, obklopená přenádhernými výhledy do údolí pouště Atacama na jedné straně a kopců chilských And na straně druhé. Celý kopec je doslova posetý desítkami kopulí, které skrývají nejrůznější astronomické přístroje. Česká republika je členským státem Evropské jižní observatoře a La Silla je jednou z těch observatoří. Byla docela legrace, když jsem fotil v činnosti jeden dalekohled a pak mi jeden můj známý v Česku psal, že zrovna v tu noc měl dalekohled na starosti on, ovládal jej na dálku od nás a já to tisíce kilometrů od něj nevědomky fotil. Pozoruhodná je ale i observatoř Paranal, ležící asi 650 kilometrů na sever od La Silla. Ta vypadá bez nadsázky jako ze světa budoucnosti. Ostatně to se zalíbilo i tvůrcům bondovky *Quantum of Solace* z roku 2008 a několik scén bylo natočeno právě tam, včetně té závěrečné akce.

Podnikl jsi v letošním roce už nějaká pozorování?
Poslední roky se už věnuji prakticky výhradně focení. Hodně za to může fakt, že kvůli bezohledné povaze lidí se za poslední léta velmi navýšila přemíra škodlivého světelného znečištění z měst a na hvězdy se už pořádně koukat nedá. Takže namísto toho neustále šetřím penízky, zpravidla několik měsíců, abych pak mohl za těmi pohledy do vesmíru na pár dní vycestovat tam, kde to ještě jde.

S kterou astronomickou fotografií by ses nejvíce pochlubil?
Tak nejraději se všemi, každá má svůj příběh a samozřejmě za ní stojí i hodně práce. Ale jedna za všechny by mohla být ta, kterou jsem nazval „Pršení Perseid nad Kolonickým sedlem“ (východní Slovensko, kousek od ukrajinských hranic). Na snímku jsem vidět já, jak pozorují hvězdné nebe a na něm je zachyceno přesně 174 meteorů, v reálném čase ve dnech 8. - 14. srpna 2015. Všechny patří do populárního letního meteorického roje Perseidy, který je aktivní každoročně okolo 12. srpna a určitě jste každý z vás aspoň jedno léto na něj koukali. Snímek je ovšem ověnčen nejen bohatým příběhem, zahrnujícím skvělé lidi ze Slovenska a spoustou nervozity, jestli to celé dopadne, ale rovněž prací s přibližně 120 gigabajty surových dat z digitálního fotoaparátu a přibližně 100 hodinami čistého času nejrůznějších matematicko-analytických procedur, které pak vedly k této nezvyklé mozaice. Samotná mozaika vznikala nad Kolonickým sedlem v oblasti tmavé oblohy Poloniny a ten moment, který zachycuje, jsem stál se staženými půlkami u nedalekého lesa, kde hrozila přítomnost divokých slovenských medvědů. Ačkoliv na snímku vypadám klidně a užasle, rozhodně je za tím hodně hereckého umu, neboť ve skutečnosti jsem byl vyděšený z jakéhokoliv zvuku za mnou. A to jsem musel stát nehybně 40 sekund, než se „má“ část mozaiky zachytila. Ale myslím, že nakonec to stálo za to.

Jaké jsou tvoje astronomické plány do budoucna?
Tak jednoznačně opět výlet za zatměním Slunce, jak jinak. Letos už proběhlo, ale další na sebe nenechají dlouho čekat. V roce 2017 nastanou hned dva velmi pozoruhodné a patřičně očekávané sluneční zákryty. Ten první se odehraje v jižní Americe a střední Africe 27. února 2017 a půjde o velmi vzácné prstencové zatmění Slunce, při kterém se Měsíc bude nacházet dál od Země a úhlově Slunce nezakryje celé. Ale protože jeho povrch je hornatý, v maximu úkazu budou všude po obvodu Slunce prosvítat perly slunečního světla pronikajícího nad nerovnostmi měsíčního disku. Takový úkaz, kdy je Měsíc opravdu jen o kousek úhlově menší, nastává pouze několikrát do století a já bych se o něj nechtěl nechat připravit. Pokud to tedy finančně vyjde, rád bych za ním vyrazil do Argentiny. No a pak, o půl roku později 21. srpna 2017, nastane po celé šíři USA snad nejočekávanější úplné zatmění Slunce za posledních 20 roků. Díky snadné dostupnosti a perfektní připravenosti i koordinaci Američany samotnými bude událost mimořádně dobře jištěná a je téměř stoprocentní šance, že úkaz informovaní lidé uvidí. Ostatně i proto se za ním vydává obří množství Čechů, mnohem víc než za jinými úplnými zatměními Slunce. Čekám, že se tam nakonec všichni někde potkáme…

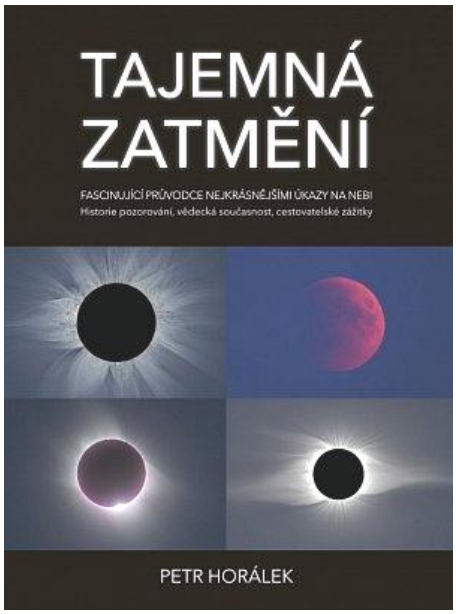

Už ti vydali jednu knížku a zdá se, že byla úspěšná. Neplánuješ další?
Ano! Lidem se nesmírně líbily právě ty cestopisné zážitky, které zdobily knihu „Tajemná zatmění“ – perly z úspěšných expedic za zatměním Slunce a Měsíce po světě. Několikrát jsem byl tázán, zda bych nemohl napsat nějakou čiře cestopisnou knížku, a tak jsem se k tomu nakonec odhodlal. Bude se jmenovat „Dobytí jižního hvězdnatého ráje“, na českém a slovenském trhu se objeví letos 19. září a čtenář se v ní se mnou vydá postupně na pouť až do ráje na Zemi, na skvostné Cookovy ostrovy. Cesta povede přes Rusko, Tibet, Ugandu, Austrálii a Nový Zéland. Samozřejmě nejde o jednu velkou cestu, jsou to perly z výletů, které jsem podnikl mezi lety 2008-2014, dychtící po vzrušujících zážitcích nejen pod nočním nebem. A vše vrcholí něčím světově naprosto unikátním, ale nebudu prozrazovat…

To zní krásně, už se těším. A prozradíš nám alespoň ještě jiné projekty, na které se můžeme těšit?
Kromě knížky se mohou především Východočeši těšit i na fotografickou výstavu „Sedm perel astronomie“. Ta bude odhalena na tradiční Evropskou Noc vědců 30. září ve foyer pardubické hvězdárny.

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

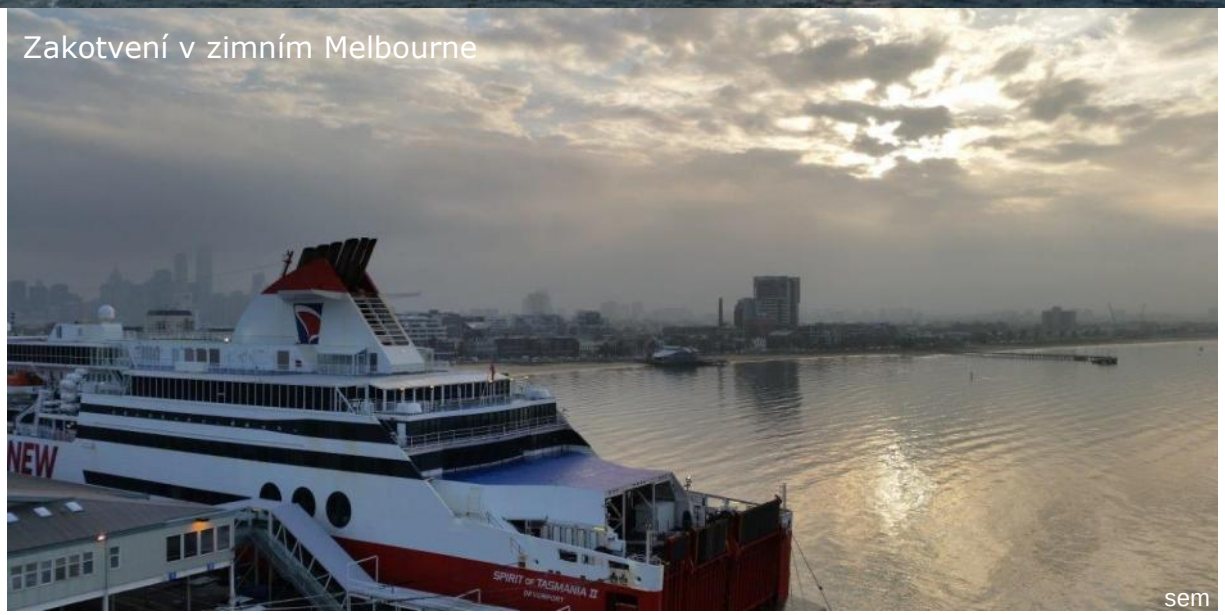

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA